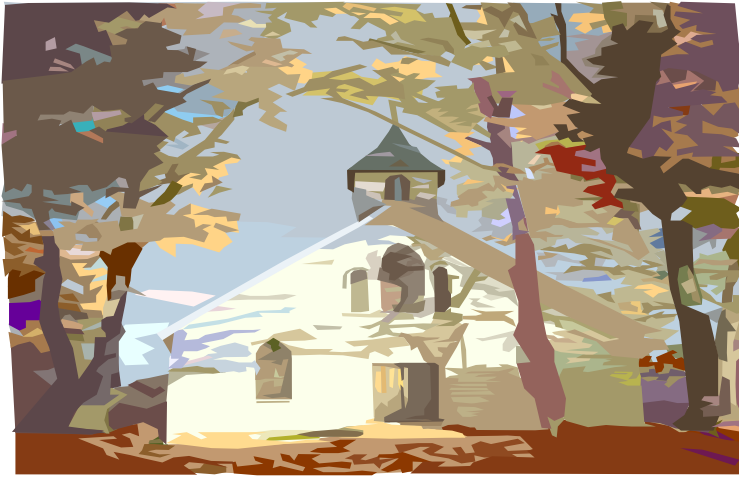

DIAKONIATYÖN MERKITYS IKÄIHMISSILLE KYJÄRVELLÄ

Elina Lintulahti

Opinnäytetyö, syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Itä, Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lintulahti, Elina. Diakoniatyön merkitys ikäihmisillä maaseudun pienessä kylässä. Diakoni, Pieksämäki,

syksy 2012, 47 s., 1 liite.

Diakonia- ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin diakoniatyön merkitystä ikäihmisille, Kyyjärvellä. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mitä diakoninen vanhustyö ikäihmisille merkitsee ja miten se näyttäytyy heidän arjessaan. Samalla haluttiin tietää, jos heillä on joitakin toiveita oman seurakuntansa vanhustyölle.

Työ oli luonteeltaan kvalitatiivinen haastattelututkimus ja se toteutettiin ikäihmisten kotona. Haastatteluun laadittiin kysymysrunko koskien ikäihmisten elämäntilannetta. Lisäksi varsinaisia haastattelukysymyksiä täydennettiin lisäkysymyksillä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin

Aineiston menetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä ja teemoittelua. Tässä työssä haluttiin tuoda esille haastateltavien omia ajatuksia ja mielipiteitä. Aineistosta nostettiin esiin ne asiat, mitkä varsinaisesti vastasivat tutkimusongelman kysymykseen.

Tutkimuksen mukaan diakoninen vanhustyö on tärkeää Kyyjärvellä asuville ikäihmisille. Hengellisyys on ollut heidän elämässään läsnä tavalla tai toisella ja hengellisyyden merkitys koetaan edelleen tärkeänä.

Tärkeiksi asioiksi haasteltavien vastauksista nousivat hengellisyys, kotikäyntityö, kirkko ja seurakunta, sekä yhteisöllisyys. Avun saaminen myös käytännön asioissa tuntui olevan ominaista Kyyjärven diakoniselle vanhustyölle. Diakonisen vanhustyön vahvuus Kyyjärvellä oli se, että kirkkoherra ja diakonissa tunsivat asiakkaansa ja yhteistyö asiakkaiden oli välitöntä. Diakonissan toimenkuvaa on laaja.

Haastateltavat olivat enimmäkseen tyytyväisiä alueensa diakoniseen vanhustyöhön ja kokivat saaneensa apua kirkolta silloin, kun olivat sitä tarvinneet. Toiveitakin silti esitettiin, mutta diakoninen vanhustyö näyttäytyi Kyyjärvellä positiivisena.

Asiasanat: vanhuus, maaseutu, kotikäyntityö, hengellisyys

ABSTRACT

Lintulahti, Elina. The meaning of the diaconia for the elderly in the small village on the countryside. 47 p. 1 appendice. Language: Finnish. Jyväskylä, Autum 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Diagree programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this research was to find out the meaning of diaconia for the elderly in the small village in the countryside.

The data was gained from theme interviews. Interviews were made in homes of elderly, in Kyyjärvi. Questions were made concerning the themes of meanings of diaconia in daily living. The interviews were recorded and transcribed. Five interviews were conducted.

The data was analysed by a content analysis and grouping interview material under themes. The aim of this research was to point out own views of the elderly of the meaning of diaconia in their own life.

The main result was that diaconia is important for the elderly in Kyyjärvi. Spirituality presents in daily living one way or another. According to the data visits by deaconess or priest, pastoral care and peer support have a positive influence on life.

The forte of a diaconia in Kyyjärvi is that both priest and deaconess are aware of needs of people. Social life was unaffected. It was common that in Kyyjärvi visits by deaconess was a part of diaconia.

It seems to be that the elderly were satisfied with diaconia in Kyyjärvi. Support was given by the parish when it was needed. Connection with other people, faith in God and getting answers had a large meaning.

However some wishes were brought out: visiting by priest, helping in practical problems and more activity in respect to different kinds of excursions.

All in all diaconia is needed in Kyyjärvi. Life without parish, God, diaconia would be empty and poor.

Keywords: elderly, countryside, visitation, spirituality, diaconia

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	3
2 SUOMALAINEN MAASEUTU	7
2.1 Maaseudun määrittelyminen	7
2.2 Seurakunnan merkitys maaseudulla	8
3 DIAKONIA TYÖ SUOMESSA	10
3.1 Diakonia työn lähtökohdat ja ulottuvuudet	10
3.2 Yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset diakonia työssä	12
4 DIAKONINEN VANHUSTYÖ.....	14
4.1 Vanhuuden määrittely	14
4.2 Diakonisen vanhustyön piirteet	15
4.3 Yhteistyön ja yhteisöllisyyden merkitys diakonia työssä.....	16
4.4 Kirkon vanhustyön strategia	17
4.5 Kotikäyntityö diakonisessa vanhustyössä	19
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMA	21
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN KYJJÄRVELLÄ.....	23
6.1 Kohderyhmän kuvaus	23
6.1.1 Kyyjärven seurakunta	23
6.1.2 Diakoninen työ ja diakoninen vanhustyö Kyyjärvellä	24
6.2 Tutkimusmenetelmä	27
6.3 Aineiston analyysi	28
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
7.1 Yhteisöllisyys	30
7.2 Hengellisyys ja keskusteluapu.....	31
7.3 Kirkon ja seurakuntayhteyden merkitys	32
7.4 Kotikäyntityö	33
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	36
8.1 Johtopäätökset	36
8.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	39
8.3 Pohdinta	41
LÄHTEET	43

1 JOHDANTO

Nykyään puhutaan paljon siitä, miten Suomessa väestö ikääntyy ja ikääntyminen tuo mukanaan omat haasteensa. Väestön ikääntymisestä johtuvat haasteet ovat jo nyt näkyneet terveys- ja sosiaalialalla, mutta myös diakoniatyössä. Tiedotusvälineissä kerrotaan päivittäin vanhusten tilanteesta ja pohditaan, mitä asialle voisi tehdä. Erilaisia toimintamalleja esitetään ja käydään kiivastakin keskustelua.

Kirkon piirissä on luotu erilaisia strategioita, joiden avulla yritetään vastata tulevaisuuden haasteisiin. Tulevaisuudessa väestö vanhenee ja siihen on syytä kirkonkin reagoida. Miten kirkko voisi vastata ikääntyvän väestön tarpeisiin?

Tänä päivänä ollaan huolestuneita ikäihmisten hyvinvoinnista ja siitä, miten he kokevat eletyn elämänsä. Mietitään erilaisia vaihtoehtoja, joilla ikäihmisten elämänlaatua voitaisiin parantaa. Yhtenä vaihtoehtona on seurakunta ja tarkemmin diakoninen vanhustyö. Mitä ikäihmiset ajattelevat diakoniatyöstä ja miten diakoniatyö näyttäytyy heidän elämässään?

Tässä opinnäytetyössä halusin tietoa ikäihmisten mielipiteistä ja saada kuuluviin heidän äänensä. Tutkimuksen taustalla on Kirkon vanhustyön strategia, mutta tutkimus peilaa myös diakonista vanhustyötä ja sitä, mitä se on tänä päivänä. Tein tutkimukseni pienenä maalaiskylässä, Kyyjärvellä, haastatteleamalla ikäihmisiä. Vastauksissa tuli mielenkiintoista tietoa siitä, mitä mieltä haastateltavat ovat alueen diakoniatyön merkityksestä heidän elämässään.

2 SUOMALAINEN MAASEUTU

2.1 Maaseudun määrittäminen

Koska tämä tutkimus tehdään maaseudulla, niin maaseutua on syytä lyhyesti määritellä. Eroja maaseutujen ja kaupunkien välillä on hankala esittää. Esimerkiksi kulttuuriset vaikutteet leviävät samojen periaatteiden mukaisesti sekä maaseudulle, että kaupunkeihin. Myös yhteisöllisyys on muuttunut sekä kaupungeissa, että maaseudulla. Elämäntapojen, kulttuuri- ilmiöiden ja ammattien erottaminen erityisesti kaupunkiin tai maaseudulle on mennyttä aikaa. Nykyisen yhteiskunnan sirpaloituminen näkyy tänä päivänä sekä kaupungissa, mutta myös maaseudulla. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2004, 25.)

Suomalaisessa maaseutupolitiikassa hahmotellaan maaseutua myös kehitysnäkymien kautta. Maaseutu jaetaan kaupunkien lähellä olevaan maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Kaupunkien lähellä olevalla maaseudulla on parhaat kehitysnäkymät, sillä asukkailla on mahdollisuus työskennellä kaupungissa. Myös yrittäjillä on monipuoliset lähimarkkinat, alueen kunnissa on muuttovoittoa ja hyvinvointi on taattu. Kaupunkien läheinen maaseutu on Etelä- ja Länsi- Suomessa. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2004, 27.)

Ydinmaaseudun alue on vahvaa alkutuotantoaluetta (maa- ja metsätalous), mutta myös esimerkiksi sika- ja siipikarjataloutta. Useimmat kylät ovat elinvoimaisia ja ydinmaaseudun lähellä on useita keskisuuria keskuksia. Myös alueen kuntakeskukset ovat monipuolisia. Ydinmaaseudun kunnat sijaitsevat Etelä- ja Länsi- Suomessa. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2004, 27.)

Harvaan asutulta maaseudulta nuoret muuttavat pois, palvelut häviävät, maatalous vähenee eikä uusia työpaikkoja synny riittävästi. Väestö vanhenee ja talous kunnissa on kovilla. Luonto asettaa myös omat rajansa alkutuotannon kehittymiselle ja kasvukausi jää lyhyeksi. Suurin osa harvaan asutuissa maaseudun kunnista sijaitsee Itä- tai Pohjois-

Suomessa. Lisäksi vanhusten määrä lisääntyy ja kuntien taloudellinen kantokyky on vaarassa heikentyä. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2004, 27 – 28.)

Kyyjärvi, missä tämä opinnäytetyö tehtiin, kuuluu harvaan asuttuun maaseutuun. Haasteena Kyyjärvelläkin ovat nuorten pois muuttaminen, maatalouden ohentuminen ja palvelujen kaikkoaminen tulevaisuudessa.

2.2 Seurakunnan merkitys maaseudulla

Suomalaisessa kirkonkylässä erottuu usein korkea kirkon torni. Korkealla tornilla halutaan viestittää siitä, että kirkko on mukana kyläläisten elämässä. Usein kirkko on myös vanha ja sitä ympäröi vieläkin vanhempi hautausmaa. Vanha kirkko yhdessä hautausmaan kanssa kertovat omaa kieltään alueensa historiasta, juurista, hengellisistä ja henkisistä arvoista. Kirkko on luonteva osa suomalaista maalaismaisemaa. (Häkkinen 2003, 48.) Tässä työssä käytän seurakunnasta myös sanaa kirkko synonyymina.

Kirkon toiminta ja asema on muuttanut muotoaan yhteiskunnan muutosten mukana. Nykyisin kirkko tuskin on enää samanlainen, kuin menneessä historiassa. Myös maaseutu on muuttunut vuosien aikana. Maalaismaisemaa meillä toki yhä on, mutta maaseudun asukkaat ovat usein kaupungissa töissä käyviä, harrastavia, yrittäjähenkisiä ihmisiä. Maaseutu on monelle myös se paikka, mihin tullaan lähelle luontoa, rentoudutaan ja haetaan rauhaa hektisyyden keskelle. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2004, 29.)

Tänä päivänä evankelis-luterilainen kirkko, sen seurakunnat ja kirkolliset järjestöt tekevät työtä maaseutujen kehittämiseksi, mutta huolehtivat myös asukkaidensa hyvinvoinnista. Kirkko pyrkii olemaan läsnä ihmisten arjessa ja kirkko nähdään koko kansan kirkkona. Kirkko pitää yllä arvokeskustelua. Lisäksi kirkon tehtävä on olla myös kuuntelija. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa (esimerkiksi läheisen kuolema, kriisi, päihde- ja mielenterveysongelma) kirkon tehtävänä on auttaa ja tukea. Kirkko voi auttaa myös taloudellisesti ja suurkatastrofeissa kirkon auttava rooli on merkittävä. Kirkon katsotaan olevan mukana ihmisen identiteetin rakentumisessa siten, että kirkko nostaa esiin kasvatustyössään keskinäistä luottamusta. Kirkko kasvattaa myös vastuuseen ja terveen itsetunnon syntymiseen. Kirkolla on monipuolinen julistus- opetus, mutta myös palvelutehtävä, joiden avulla pyritään ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointiin. Suomalai-

sessä yhteiskunnassa ovat edelleen esillä kirkolliset juhlat ja toimitukset, jotka tavoittavatkin kaikkia ihmisiä. Seurakunta tekee yhteistyötä esimerkiksi kuntien ja kuntien palveluiden kanssa. (Kirkon ev.lut. kirkon keskushallinto C2003:3, 8 -9.)

Seurakuntaelämä on maaseudulla usein aktiivisempaa, kuin kaupungeissa. Käytännössä aktiivisuus näkyy siinä, että erilaisiin piireihin ja seuroihin osallistutaan maalla enemmän, kuin kaupungeissa. Myös kirkollisiin toimituksiin ja pääjumalanpalveluksiin osallistutaan maalla kaupunkia vilkkaammin. Maaseudun arkeen kuuluu edelleen ajatus siitä, että yksilön surut ja ilot ovat koko kylän asioita ja ne siis jaetaan yhdessä. Maaseudulla seurakunta on aika vahva toimija ja on asukkaidensa henkinen, mutta myös hengellinen tuki. (Häkkinen 2003, 49.)

Maaseudun ja kaupungin ongelmat poikkeavat toisistaan. Seurakunnan työntekijöiden näkemysten mukaan kaupungissa suurimpia ongelmia ovat esimerkiksi alkoholi- ja huumeongelmat, mielenterveysongelmat, työttömyys- sekä yksinäisyys. Maaseudulla eniten ongelmia aiheuttavat väestön ikääntyminen, nuorten poismuuttaminen ja palveluiden väheneminen. Maaseudulla ollaan kuitenkin huolissaan myös alkoholiongelmista, kuten kaupungissakin. (Niemelä 2003, 37.) Koska Suomessa väestö vanhenee ja maaseudut uhkaavat autioitua, on selvää, että ikäihmisten asemasta ollaan huolissaan myös kirkon piirissä.

Diakoniatyötä on ollut aina kaupungeissa ja maaseudulla. Maaseudulla diakoniatyön merkitys on korostunut väestön ikärakenteen muuttuessa. Kun perinteiset diakonia- ja lähetyspiirit ovat vähentyneet, niin diakoniatyöntekijöiden asiakaskontaktit ja kotikäynnit ovat lisääntyneet. Taloudellista avustamista tärkeämpää on henkilökohtainen kohtaaminen, sielunhoito, henkinen ja hengellinen tuki. Myös yhteiset kohtaamispaikat ovat tärkeitä. (Häkkinen 2003, 51.)

Maaseudulla talkoo- ja naapuriapu on yleisempää kuin kaupungeissa. Diakoniakin näyttyy jokaisen seurakuntalaisen tehtävänä, vaikkei seurakuntalainen sitä itse ehkä huomaakaan. Lähimmäis- ja vapaaehtoistoiminta ovat merkityksellisiä maaseudulla. (Häkkinen 2003, 51–52.)

3 DIAKONIATYÖ SUOMESSA

3.1 Diakoniatyön lähtökohdat ja ulottuvuudet

Kristillisen opin mukaan diakonia on palvelua, mikä perustuu kristilliseen rakkauteen. Diakonia toteutuu kirkon eri työmuodoissa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Evankelisluterilaisen kirkon kirkkojärjestyksen mukaan diakoniatyön tehtävä on auttaa niitä, jotka eivät saa apua muualta. (Saari, Kainulainen & Yeung 2005, 131 – 132.) Diakoniatyön asiakasryhmään kuuluvat mielenterveysongelmaiset, päihdeongelmaiset, vähävaraiset ja velkaantuneet, työttömät, vammaiset, maahanmuuttajat, yksinäiset ja vanhuksset, yksinhuoltajaperheet. (Helin ym. 2010, 56).

Diakonia on kuulunut seurakunnan elämään jo alusta asti. Hädässä olevien huolehtiminen oli tärkeää jo varhaiskirkon ajalta. Tuolloin yhteiskunta ei pystynyt auttamaan köyhiä ja syrjäytyneitä seurakuntalaisia. Diakonit jakoivat myös ehtoollista niille, jotka eivät voineet sairautensa takia itse tulla ehtoolliselle. (Kauppinen, Särkiö & Hiilamo 2010, 69.)

Diakoniatyö perustana on kirkkolaki (KL 4 § 1) ja lain mukaan jokaisessa seurakunnassa on oltava vähintään yksi diakonian virka. Diakonian varhaiset lähtökohdat ovat Raamatussa (Luuk. 10). Evankeliumissa on kertomus laupiaasta samarialaisesta, joka auttaa lähimmäistään ja osoittaa siten pyyteetöntä lähimmäisenrakkautta. (Helin ym.2010, 13.) Kirkkojärjestyksen (KJ 4 § 3) mukaan diakonia kuuluu myös jokaiselle seurakuntalaiselle asenteena tai elämäntapana. Diakoninen elämänsäsenne näyttäytyy spontaanina lähimmäisenrakkautena ja vapaaehtoistyönä. Puhutaan myös diakoniaseurakunnasta, mikä parhaimmillaan on muiden ihmisten välittämistä, huolenpitoa ja yhteistä vastuuta. Diakoniaseurakunnassa yhteys jumalanpalvelukseen on tärkeää ja diakoniatyöntekijän työ on määritelty hengelliseksi työksi. (Helin ym. 2010, 47.)

Hengellisyys on uskon käytännöllistä harjoittamista. Hengellisyyteen kuuluvat jumalanpalvelukseen osallistuminen, ehtoollisen vietto, mietiskely, hiljaisuus, yhteys toisiin uskoviin, laulaminen ja hengellinen musiikki, rukoushetket ja oman uskonnon pyhän

kirjan lukeminen. Tässä yhteydessä pyhä kirja on Raamattu. Lisäksi hengellisyys näkyy elämäntavassa ja elämän tarkoituksen tulkinnoissa. (Hanhirova & Aalto 2009, 12.) Sielunhoidolla tarkoitetaan pappien ja diakonian viranhaltijoiden käyttämää sielunhoitokeskustelua, sururyhmiä, hiljaisuuden retriittejä ja hengellistä ohjausta. Papit ja diakoniatyöntekijät käyvät sielunhoidollisia keskusteluja paljon. (Kiiski 2009, 31.) Sielunhoidossa on olemassa hengellisiä elementtejä ja niillä tarkoitetaan rukousta, Raamattua, virsiä, rippiä, öljyllä voitelua ja ehtoollista. Edellä mainitut elementit liittyvät spirituaaliseen sielunhoitoon. (Kiiski 2009, 112–113.) Sielunhoito perustuu Jumalan sanaan ja siis Raamattuun. Raamatussa on paljon viisautta ja niitä asioita, mitkä liittyvät esimerkiksi masennukseen, kuolemaan, anteeksiantamiseen, suruun ja armoon. Raamattu sopii myös sellaisille, jotka etsivät vastauksia uskonkysymyksiin. (Kiiski 2009, 118–120.)

Diakonian työmuotoja on useita ja niitä löytyy sekä yksilö - että ryhmätasolla. Diakoniatyön yksilötyöhön kuuluvat lähimmäispalvelu, kotikäynnit, vastaanottotyö, sielunhoito, taloudellinen avustaminen, tukiasunnot, päihde- ja huumeongelmaisten tukeminen, vankien ja vapautuvien tukeminen. Diakonian ryhmätyö sisältää diakoniapiirit, kylätoimikunnat, erityisryhmien kirkkopyhät, vanhusten, vammaisten, mielenterveysongelmaisten, riippuvuudesta kärsivien ym. tukiryhmät ja piirit, perheryhmät, kriisiryhmät, sururyhmät, retket, leirit. Lisäksi on olemassa vapaaehtoistyötä. (Saari, Kainulainen & Yeung 2005, 132–133.)

Diakonia pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnallisiin epäkohtiin, mutta myös epäkohtien syihin. Diakonia pyrkii edistämään oikeudenmukaisuutta ja luomakunnan eheyttä ja toimimaan ihmisarvoisen elämän edellytysten luomiseksi. Diakonia herättää myös kansainvälistä vastuuta. Kirkon ulkomaanavun ja lähetystyön puitteissa autetaan erityisesti köyhissä maissa olevia. Myös kansainvälistä solidaarisuutta edistetään. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012e.)

Kun suurissa seurakunnissa työ on asiakasryhmittäin eriytetty, niin pienissä seurakunnissa yksi työntekijä vastaa kaikista asiakasryhmistä. (Saari, Kainulainen & Yeung 2005, 131–133.) Kirkon diakoniatyöllä on neljä toiminallista ulottuvuutta: karitatiivinen (lähimmäisen rakkaus), sosiaalinen, katekeettinen (opetus) ja liturginen (jumalanpalvelus). Vanhustyössä kaikki ulottuvuudet ovat mukana. Vanhustyö kohdentuu eläk-

keelle jääneeseen väestöosaan, yli 65- vuotiaisiin. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a, 12.)

3.2 Yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset diakoniatyössä

Viidessäkymmenessä vuodessa diakoniatyö on muuttunut yhteiskunnan muutosten mukana. Toisen maailmasodan jälkeen Suomessa oli tehty kovasti töitä, jotta maa saataisiin taas jaloilleen. Työ oli tuottanut tulosta, sillä 1960-luvulla hyvinvointi oli lisääntynyt ja koulutustaso noussut. Yhteiskunnan katsottiin pitävän ihmisistään huolta läpi elämänsä. Myös perustoimeentulon katsottiin olevan kaikkien oikeus, joskin se vaati verojen korottamista kansalaisilta. Seurakuntatyössä hyvinvointi näkyi uusien työmuotojen myötä. Diakoniatyö alkoi myös muistuttaa enemmän yleistä seurakuntatyötä. Diakoniatyön roolin muuttuminen ilmeni erilaisen ryhmätoimintojen ja virkistäytymisien monipuolistumisena. Diakoniatyö teki myös enemmän yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa ja huomioi toiminnassaan enemmän mielenterveysongelmaisia ja vammaisia. Diakoniatyö toi esiin rentoutumista ja jaksamista arjen keskelle. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 26–27.)

Diakoniatyö joutui muuttamaan toimintaansa 1990-luvulla. Lama ja työttömyys, yhdessä sosiaaliturvan leikkausten kanssa aiheuttivat sen, että diakoniaa suunnattiin nyt myös taloudellisiin kysymyksiin ja avustamiseen entistä enemmän. Seurakunnat käyttivät omia varojaan ruoka- apuun ja hankkivat ruokalahjoituksia. Diakonian asiakkaiden painopiste siirtyikin nyt vanhusväestöstä niihin työikäisiin, jotka olivat jääneet työttömiksi ja kamppailivat toimeentulonsa puolesta. Kotikäyntityö väheni ja diakoniatyöntekijät tapasivat asiakkaita vastaanotoillaan (Grönlund & Hiilamo 2007, 33.)

Tänäkin päivänä luterilainen kirkko on merkittävä elintarvikkeiden jakaja ja puhutaan ruokapankkitoiminnasta. Ruokapankkitoiminnan myötä diakoniatyön yhteistyö on lisääntynyt kuntien, järjestöjen ja yritysten kesken. Tavoitteena on auttaa asiakasta välittömästi antamalla aineellista apua. Toisaalta pyritään myös tukemaan asiakkaan oma-toimisuutta ja vastuullisuutta. Diakonian taloudellisen avustamisen on tarkoitus olla kertaluontoista. Diakoniatyötä onkin syystä verrattu usein kolmannen sektorin toimintaan aineellisen avustamisen myötä (Helin ym. 2010, 12). Ihmisen kohtaaminen dia-

koniatyössä on kuitenkin aina kokonaisvaltaista. Taloudellisten ongelmien lisäksi annetaan tarvittaessa tukea ja ohjausta hengelliseen, psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen tilanteeseen. (Jääskeläinen 2002, 228.) Diakoniatyö ei kuitenkaan koskaan saa olla sosiaalitoimen jatke tai paikkaaja (Henki ja elämä 2012, 8–9).

Kun on tutkittu sairauden merkitystä diakoniatyön asiakkailta (Rättyä 2009), on saatu tietoa diakoniatyöstä ja myös ikäihmisten diakoniatyöstä. Tutkittaessa sairauden osuutta huono-osaisuudessa, sivutaan myös ikäihmisten diakoniatyön aiheita. Lamavuosista jatkunut työttömyys ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat vaikuttaneet esimerkiksi siihen, että kaikkia haluamiaan vanhuksia diakonityöntekijät eivät tavoita. Samaisessa tutkimuksessa on tullut myös ilmi, että maaseudun vanhukset ovat yksinäisiä asuessaan syrjässä, ilman omaisia. (Rättyä 2009.)

Ikäihmisten määrän kasvu lisää julkisen vanhustenhuollon menoja. Julkinen sektori tarvitsee tuekseen entistä enemmän lisäresursseja kolmannelta sektorilta, yksityisiltä palveluntuottajilta, sekä kirkolta. Seurakuntien rooli vanhusten hoitopalvelujen tuottajana tulee lisääntymään. Kirkko peräänkuuluttaa diakonityöntekijöiden läsnäoloa, kun vanhukselle suunnitellaan hoiva- ja palvelusuunnitelmia. Yhdessä vapaaehtoisten kanssa seurakunnan työntekijät antavat vanhuksille hoivaa ja tukea, kuten ystävyyttä, apua arkisissa asioissa, aitoa välittämistä, turvallisuutta ja sukupolvien välistä solidaarisuutta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012b, 11.) Diakonian yhteistyö kunnan ja järjestötoiminnan kanssa on kasvussa. Lisäksi diakoniatyön riskiryhmään kuuluvat edelleen ikäihmiset. (Yeung 2007, 1.) Voidaan siis olettaa, että diakoninen vanhustyö tarvitsee edelleen resursseja.

4 DIAKONINEN VANHUSTYÖ

4.1 Vanhuuden määritelmä

Opinnäytetyöni kohdistuu iäkkäisiin ihmisiin, joista käytän tässä yhteydessä nimitystä ikäihminen. Vanhuus käsitteenä on muuttunut viimeisten vuosikymmenien aikana. Vanhuus on aina sidottu koko kulttuuriin, paikallisten ihmisten tapoihin ja yleensä käsitykseen ihmisistä. Suomessa keskimääräinen elinikä 1900-luvun alussa oli 50 vuotta. (Porio & Porio 1995, 15.) Vuonna 2030 yli 65-vuotiaita ennustetaan olevan neljännes väestöstä ja suomalaisten vanhusten ikääntyminen on nopeampaa kuin Yhdysvalloissa tai muissa EU-maissa. Joka neljäs 85-vuotta täyttänyt suomalainen on laitoshoidossa ja he tarvitsevat paljon tukea, apua ja resursseja. (Helin 2002, 37–38).

Vanhuudella ei ole selkeää ikärajaa ja vanhuuden määrittelemisen tiettyyn ikään vaihtelee. Eläkeikä Suomessa alkaa 60 vuoden iässä, jolloin kuitenkin eläkeläinen on hyväkuntoinen. Vanhuksesta voidaan kuitenkin puhua vasta sitten, kun hän tarvitsee toisten ihmisten apua ja toimintakyky on heikentynyt ikääntymisen vuoksi. Ihmisen elämänsäkaressa voidaan nähdä kolme jaksoa; nuoruus, keski-ikä ja kolmas ikä. Kolmas ikä voidaan jakaa varhaiseen vanhuusikään (50–60 ikävuoden välillä), keskivanhuuteen (60–70 vuoden välillä) ja myöhäisvanhuuteen (yli 70 vuoden iässä olevat). Toisaalta taas, joku voi tuntea itsensä vanhaksi jo 40 vuoden iässä ja 70 vuoden iässä oleva ei koe itseään lainkaan vanhaksi.

Vanhuuden yhteydessä puhutaan joskus myös neljännestä iästä, minkä määrittää ihmisen toimintakyky. Kolmannella iällä viitataan elämänvaiheeseen, jolloin ollaan jo pois työelämästä. Terveys on silti riittävä hyvä erilaiseen toimintaan. Useimmilla kolmas ikä on 55–85 vuoden välillä ja voi kestää kauankin aika. Kunto ja kyky huolehtia itsenäisesti asioistaan erottavat kolmannen iän neljännestä. Neljännestä iän vaiheessa tarvitaan muiden apua, tukea ja hoivaa omien asioiden hoitamisessa. Neljäs ikä seuraa usein kolmatta ikää, mutta ei aina, sillä joskus hoivan ja huolenpidon lisääntyvä tarve ei aina ole iästä kiinni. Ihmisen toimintakyky ja terveys määrittelevät sen, kumpaan ryhmään kuluutaan. Neljännestä iästä käsitteenä on tullut kritiikkiä, sillä siinä eläminen nähdään pes-

simistisessä valossa. Yhteiskunnan kannalta katsottuna neljäs elämänvaihe nähdään taloudellisena ja sosiaalisena taakkana. Kun neljäs ikä nähdään kurjuutena ja pelkästään negatiivisessa valossa, niin unohdetaan helposti mahdolliset voimavarat, mitä neljännessä iässä kuitenkin voi olla. (Marin 2002, 115–116.)

Vanhuus, kuten koko elämä, eletään persoonallisesti ja omalla tavalla. Vanhus-sanaa ei juuri kukaan käytä puhuessaan itsestään. Vanhus-sanalle onkin etsitty muita synonyymeja kuten ikäihminen, iäkäs henkilö, ikääntynyt, eläkeläinen tai seniori. (Porio & Porio 1995, 14–15.) Eläkkeelle jääminen on monelle eräänlainen kriisi elämässä, sillä identiteetti rakennetaan usein yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja työnteon varaan. Iän lisääntyminen ei välttämättä vähennä halua olla aktiivinen ja tarpeellinen. Elämällä täytyy olla merkitystä, jotta se on mielekästä. (Turunen 2005, 263 -264.)

4.2 Diakonisen vanhustyön piirteet

Diakonista vanhustyötä ei ole yleispätevästi määritelty ja seurakunnallinen vanhustyö ei ole aina diakoniatyötä. Diakonisen vanhustyö tavoite on etsiä kuitenkin niitä vanhuksia, joita muu apu ei tavoita. Diakonisen vanhustyön tehtävä on myös puolustaa vanhuksien oikeuksia yhteiskunnassa. Diakoninen vanhustyö huolehtii myös ikäihmisten hengellisistä tarpeista. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a, 12.)

Kirkon vanhustyö perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen. Toiveena on se, että usko olisi voimavarana vanhuksen elämän eri vaiheissa. Aktiivinen seurakuntaelämä, julistus, palvelu ja lähetys vahvistavat uskoa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012b, 6.)

Diakonisessa vanhustyössä tuetaan vanhuksia, joilla on tapahtunut elämässään suuri elämänmuutos, kuten leskeytyminen, sairastuminen tai muutto uuteen ympäristöön. Myös taloudelliset ongelmat, ihmissuhdeongelmat, masennus, mielenterveys ja päihteet vaativat ammatillista auttamista ja tukemista. (Kirkkopalvelut 2010, 6.)

Seurakuntatyö ja diakoniatyö muuttuvat yhteiskunnan mukana. Diakoniatyön tulee vastata yhteiskunnan tarpeisiin ja niin se on tehnytkin, kuten 1990-luvun laman aikana. Diakonia elää yhteiskunnan muutosten mukana ja pyrkii täyttämään niitä aukkoja, mitä muut, esimerkiksi sosiaalitoimi, eivät pysty. (Grönlund & Hiilamo 2006, 32.) Suomen

ikä rakenne vanhenee nopeasti ja tuo omat haasteensa diakoniselle vanhustyölle. Kirkon vanhustyö on perusseurakuntatyötä ja siinä tuodaan esille asioita nimenomaan vanhus-ten näkökulmasta. Seurakunta nähdään tulevaisuudessa yhä entistä enemmän osana vanhusten tukiverkosta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a, 11)

4.3 Yhteistyön ja yhteisöllisyyden merkitys diakoniatyössä

On tutkittu diakoniatyöntekijöiden käsityksiä oman työnsä sisällöstä ja siitä, mitä haas-teita muuttunut yhteiskunta on tuonut diakoniatyölle. Diakoniatyössä laaja-alainen ja moniammatillinen yhteistyö nähdään tärkeänä, sillä diakoniatyön työmäärä on kasvanut viimeisten vuosikymmenten aikana. Yhteistyötä tehdäänkin mm. terveyskeskuksen, kotipalvelun, kotisairaanhoidon, sosiaalihoitajan kanssa Yhteistyön lisääntyminen ja verkostoituminen koskettavat kaikkia diakoniatyön asiakasryhmiä, myös vanhuksia. (Rättyä 2009, 116–117.)

Yhteistyötä vanhuksen kanssa ja hänen hyväkseen tekevät vanhuksen omaiset, sukulai-set, läheiset, julkiset peruspalvelut, yksityiset yritykset ja ammatinharjoittajat, yhteisöt, säätiöt, järjestöt ja kirkko. Kirkon ajatellaan olevan ihmisen mukana koko elämänkaaren ajan ja kirkko tuo vanhuksen elämään turvallisuutta, yhteisöllisyyttä ja toisesta ihmises-tä välittämistä. Vanhukset ovat työn kohteita, mutta heillä on paljon annettavaa kirkolle ja yhteiskunnalle. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

Tutkimuksen (Thitz 2006, 2) mukaan diakoniatyö on maalaisseurakunnassa muuttunut ja monipuolistunut siten, että entisten ryhmien lisäksi (vanhuspiirit, vammaisryhmät) on tullut myös joukko uusia ja erilaisia toimintamuotoja. Uusia toimintamuotoja ovat esi-merkiksi erilaiset avointen ovien päivät, mitkä ovat lisänneet yhteisöllisyyttä ja verkos-toitumista.

Seurakunnan yhteisöllisyydessä henkilökohtaiset kohtaamiset tuovat läheisyyttä. Yhtei-nen toiminta ja vuorovaikutus toisten kanssa ylläpitävät sosiaalista elämää. Yhteisössä jaetaan elämän merkitystä ja ollaan halukkaita kantamaan vastuuta. Kun yhteisöllisyy-den tunne kasvaa, niin vastuunkin kantamisen halu laajenee myös seurakuntayhteisön ulkopuolelle. Diakoninen yhteisöllisyys perustuu kuitenkin hengellisyyteen ja hengelli-

syys erottaa sen muista yhteisöstä. Tärkeää ovat koettu hyväksyntä ja lähimmäisenrakkaus. (Thitz 2006, 1.) Yhteisöllisyys antaa myös vanhukselle oikeuden lähimmäisenrakkauteen, yhteyden ja vuorovaikutuksen kokemiseen ja siksi se onkin yksi Kirkon vanhustyön strategian tavoitteista. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a).

4.4 Kirkon vanhustyön strategia

Väestön vanheneminen on syynä siihen, että kirkon vanhustyötä on syytä miettiä entistä perusteellisemmin. Väestön ikääntyminen koskettaa koko maailmaa ja Euroopan Unioni on huolestunut ikäpolvien välisestä solidaarisuudesta. EU kartoittaa jäsenmaidensa toimenpiteitä väestön vanhenemisen aiheuttamiin muutoksiin. Suomi on vastannut haasteeseen laatimalla tulevaisuuden selonteon, missä kartoitetaan ikääntymisen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia maassamme. Tulevaisuuden selonteko on nimeltään Kirkon vanhustyön strategia, 2015. Myös kentillä haluttiin tietää kirkon vanhustyön tulevaisuuden linjauksista ja strategian laatiminen on siksikin tärkeää. Vanhustyön strategia on laatinut kehittämistavoitteita vanhustyön kehittämiseksi seurakunnassa vuoteen 2015. Strategia on laadittu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallituksen, vanhustyön, kristillisten järjestöjen kanssa. Lisäksi mukana ovat olleet isojen ja pienien seurakuntien edustajat. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a, 3)

Kuten kaikessa toiminnassa, niin myös kirkon vanhustyön strategiassa arvot ohjaavat toimintaa. Kirkon strategian perusarvoja ovat ihmisarvo, lähimmäisenrakkaus, luottamus muihin ihmisiin ja ennen kaikkea luottamus Jumalaan, yhteisöllisyys ja oikeudenmukaisuus sekä suvaitsevaisuus. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a, 15.)

Kirkon vanhustyön strategiassa on seitsemän teesiä ja niiden tavoitteena on korostaa vanhusten oikeuksia ja hyvää kohtelua (kuvio 1). Kun puhutaan vanhuksen arvosta, niin tarkoitetaan ihmisen arvokkuutta. Ihminen on Jumalan luoma ja siksi arvokas ja häntä tulee kohdella ihmisarvoisesti kaikissa elämänvaiheissa. Hengellisyydellä tarkoitetaan vanhuksen oikeutta hengellisyyteen, mihin kuuluvat myös sana ja sakramentit. Omien voimavarojen käyttämisellä tarkoitetaan eletyn ja ainutlaatuisen elämän kunnioittamista. Vanhuksella on mahdollisuus kokemuksiin ja oikeus muistoihin sekä perinteisiin. Huolenpidolla ja turvallisuudella tarkoitetaan vanhuksen esteetöntä ja turvallista toimin-

taympäristöä. Lisäksi hän saa yksilöllistä huolenpitoa ja hoivaa. Yhteisöllisyys antaa vanhukselle oikeuden lähimmäisenrakkauteen, yhteyden ja vuorovaikutuksen kokemiin. Ihmisarvoinen kuolema tarkoittaa elämänlaadun huolehtimisesta, kun ollaan lähellä kuolemaa. Pyrkimyksenä on estää vanhuksen tarpeeton kipu tai yksinäisyys. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012b).

KUVIO 1. Kirkon vanhustyönstrategian teesit eli painopistealueet (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012b).

Kirkon vanhustyön tavoitteista tärkeimpänä on yhteyden säilyminen Jumalaan. Yhteyden säilyminen toteutuu sanan ja sakramenttien avulla. Seurakunta tukee vanhuksen jumalanpalveluselämään osallistumista tarjoamalla kotikäyntejä ja tarvittaessa sielunhoitoa, missä vanhuksen kohdalla korostuvat ehtoollinen ja rippi, kuuntelu, läsnäolo sekä anteeksianto ja sovitus. Lisäksi vanhus saattaa tarvita apua oman elämänsä kriiseissä (puolison kuolema) tai elämän taitekohdissa (eläkkeelle jääminen). Apuna on silloin kotikäyntityö ja lähimmäispalvelu. Tärkeää on myös, että seurakunta tavoittaa sekä kotona ja laitoksissa asuvat vanukset. Edelleen nähdään tärkeänä erilaiset pienryhmät, tukiryhmät, retket ja tapahtumat. Osallisuutta pidetään tärkeänä ja sitä, että eläkeläisvanhukset saisivat olla toimijoita, ei pelkästään osallistujia. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a, 16–17.)

4.5 Kotikäyntityö diakonisessa vanhustyössä

”Kotikäyntityö on diakoniatyön perinteistä ja vahvaa aluetta. Ihmiset kohdataan heidän omassa ympäristössään, heidän ”vierainaan” (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012c). Seurakunnassa tavoitetaan ikääntyneitä luontevasti syntymäpäiväkäynneillä tai joulutervehdyskäynneillä. Ikääntyneen luona diakoniatyöntekijä voi käydä muutoinkin kuulostelemassa vointia. Kotikäyntityö voi saada alkunsa asiakkaan pyynnöstä tai pyyntö tulee esimerkiksi naapurilta, sukulaiselta tai kunnan vanhustyöntekijältä. Kotikäyntityö perustuu kuitenkin ikääntyneen vapaaehtoisuuteen. (Kirkkopalvelut ry 2010, 11 –12.) Syitä kotikäyntityölle ovat myös yksinäisyys, sairaus, suru ja kriisit, hengelliset kysymykset, mielenterveysongelmat, taloudelliset vaikeudet, ongelmat avun saamisessa ja omaishoitajien tilanteet. (Kirkkopalvelut ry 2010, 13.) Tässä opinnäytetyössä kotikäyntityöllä tarkoitetaan nimenomaan vanhusten luona tapahtuvaa kotikäyntityötä.

Kirkon kotikäyntityön tavoitteet nousevat kirkon vanhustyön ja oman seurakunnan vanhustyön strategian pohjalta. Kirkko on osallisuuden yhteisö, jossa vanhuksella on oikeus seurakuntayhteyteen, hengelliseen hoitoon ja huolenpitoon, sekä sanan ja sakramenttien osallisuuteen riippumatta siitä, että pääseekö vanhus liikkeelle kodin ulkopuolisiin tilaisuuksiin (Kirkkopalvelut ry 2010, 6.) Eräs kotikäyntityön tärkeimmistä tavoitteista on seurakuntayhteyden ylläpitäminen. Ellei vanhus itse pääse osallistumaan kirkollisiin menoihin tai muihin seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin, niin kotikäyntityön avulla kirkko vie vanhuksen luokse. Annetaan mahdollisuus päästä osalliseksi hengellisyyttä omassa kodissa esimerkiksi ehtoollisen, virsien, Raamatun luvun ja keskustelujen kautta. (Kirkkopalvelut ry 2010, 7.)

Kotikäyntityö on monimuotoista ja tilanteesta riippuen sisältää erilaisia elementtejä: hartaus, hiljentyminen, rippi, ehtoollinen, kriisien käsitteleminen, käytännön asioiden selvittäminen ja apu arjessa, tiedon ja avun välittäminen ja ohjaaminen toisten joukkoon. Tärkeää kotikäynnillä on aina työntekijän läsnäolo tilanteessa. (Kirkkopalvelut 2010, 17.) Kotikäyntityön tavoitteena on yksinäisyyden lievittäminen, hengellisyyden vaaliminen, sielunhoito, toivon välittäminen, kokonaisvaltainen kohtaaminen. Tärkeä tavoite on myös kartoittaa asiakkaan tilanne, eli ketä tarvitaan, mitä tarvitaan ja kuinka usein (Kirkkopalvelut ry 2010, 8.)

Tänä päivänä puhutaan paljon kotikäyntityöstä ja sen merkityksestä vanhuksille. Ennen lamavuosia diakoniatyössä merkittävässä roolissa oli kotikäyntityö. Kotikäyntityössä tapahtui merkittävä notkahdus alaspäin 1990-luvulta lähtien, jolloin maahamme tuli lama. Kun kotikäyntejä tehtiin 300 000 vuonna 1991, niin vuonna 2004 määrä oli puolittunut. Kotikäyntityötä kuitenkin tarvitaan ja sen tärkeys on huomattu. Myös kirkon vanhustyön strategia on tuonut esille kotikäyntityön merkittävyyttä ja kotikäyntityön lisääminen on yksi kirkon tärkeistä tavoitteista. (Sariola 2008, 66- 67.)

Vanhusten määrän lisääntymisen vuoksi kotikäyntityötäkin tarvitaan entistä enemmän. Vuoteen 2015–2030 yli 75-vuotiaiden määrä tulee kaksinkertaistumaan. Laitospaikkoja vähennetään ja kotona asuvia, huonokuntoisia vanhuksia on enemmän. Kotikäyntityön perusteena on myös vanhuksen läheisten asuminen kaukana tai yksinäisyys. Pitkien matkojen vuoksi liikkuminen kodin ulkopuolelle on hankalaa ja julkisissa liikenneyhteyksissä on puutteita. (Kirkkopalvelut 2010, 7.)

Vanhusten diakonisessa kotikäyntityössä etusijalla ovat syrjäytymisvaarassa tai heikoimmassa asemassa olevat vanhukset. Diakonisen vanhustyön tehtävänä on ihmisarvon puolustaminen, henkisen ja hengellisen elämän vahvistaminen, sekä oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen. (Kirkkopalvelut ry 2010, 5.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMA

Suomessa maaseudut autioituvat ja ikäihmisten yksinäisyys tulee lisääntymään. Väestön vanheneminen asettaa haasteita koko yhteiskunnalle. Haasteisiin pyritään vastaamaan laatimalla erilaisia strategioita, joissa korostetaan vanhuksen hyvää kohtelua ja oikeuksia. Oikeudet ja hyvä kohtelu toteutuvat erilaisten teesien avulla, jotka olen esitellyt sivulla 18.

Myös diakoniatyö on pystynyt muuntautumaan yhteiskunnan muutosten mukana ja vastannut osittain aikansa haasteisiin. Suuri vaikutus diakoniatyöllä oli 1990-luvulla, jolloin oli lamakausi. Laman seurauksena kotikäyntityö väheni merkittävästi, mutta sen tärkeyttä on tuotu uudelleen esiin.

Työni tarkoituksena oli selvittää alueen diakoniatyön merkitystä ikäihmisille maaseudulla, tarkemmin Kyyjärvellä. Kyyjärvi vaikutti mielenkiintoiselta paikkakunnalta, koska se kuuluu harvaan asuttuun maaseutuun. Väestön ikääntymisen lisäksi alueen on enustettu olevan muuttotappiokunta. Luulisi, että Kyyjärven ikäihmiset olisivat huolissaan omasta tilanteestaan, mutta onko asia näin?

Merkitseekö seurakunta enemmän maaseudun asukkaille samaa kuin kaupunkilaisille? Miten Kyyjärvellä asuvat ikäihmiset itse kokevat diakoniatyön omassa elämässään ja onko maaseudulla tehtävällä diakoniatyöllä joitakin erityispiirteitä? Kirkon vanhustyön strategian teesit korostavat ikäihmisten oikeuksia ja hyvää kohtelua, mutta miten on asian laita Kyyjärvellä? Tässä työssä halusin löytää diakoniatyön merkityksiä ikäihmisille itselleen ja kuulla heidän äänensä.

Tutkimusongelmani pääkysymykset olivat

1. Mikä on alueen diakoniatyön merkitys ikäihmisille?
2. Mitä toivomuksia on alueen diakoniatyölle?

Koska tein tutkimuksen Kyyjärvellä, niin kuvaan seuraavaksi Kyyjärveä ja siellä tehtävää diakonista vanhustyötä. Kerron myös lyhyesti kohderyhmästä.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN KYJJÄRVELLÄ

6.1 Kohderyhmän kuvaus

6.1.1 Kyyjärven seurakunta

Kyyjärven kunta sijaitsee pohjoisessa Keski- Suomessa ja tarkemmin valtateiden 13 ja 16 risteyksessä. Kyyjärvi onkin kolmen maakunnan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan, raja-alueella. Kyyjärvellä on n. 1500 asukasta.

Valtiovarainministeriön mukaan (2012), väestöllinen huoltosuhde tulee olemaan huono Kyyjärvellä tulevaisuudessa. Yli 75-vuotiaiden osuus väestöstä tulee olemaan 22,5 % 2030-luvulla. Huono huoltosuhde, poismuuttaminen ja väestön ikääntyminen asettavat haasteita Kyyjärven kunnalle tulevaisuudessa. Tällä hetkellä väestö Kyyjärvellä jakaantuu siten, että eniten on 15–64 ikäisiä (59,5 %). Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on hieman suurempi kuin muualla (25,5 %). Koko maassa yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on 18,1 %. (Tilastokeskus, i.a.)

Kyyjärvellä suurin osa asuu rivi- tai pientaloissa. Yli puolet väestöstä on työikäistä. Työllistäjiä alueella ovat kunta, maa – ja metsätalous, jalostuksen työpaikat (puu ja betoniteollisuus), sekä palveluala. (Tilastokeskus, i.a.) Kyyjärvi näyttäytyy kuitenkin idyllisenä, pienenä maalaiskylänä ja kylän keskellä on alueen kirkko.

Kyyjärven seurakunta kuuluu Lapuan hiippakuntaan ja pohjoisen Keski- Suomen rovastikuntaan. Kyyjärven seurakunnan itsenäinen toiminta alkoi v. 1944. Kyyjärven seurakunnassa kirkko ja jumalanpalveluselämä ovat keskeisellä sijalla. Jumalanpalveluselämää ovat toteuttamassa myös maallikot. Seurakunnassa hautaukset toimitetaan kappelissa, kasteet kodeissa ja vihkimiset kirkossa. Kyyjärven seurakunnassa on toimintaa kaikenikäisille. Lukuisien kerhojen lisäksi on erilaisia leirejä ja tapahtumia. Seurakunnan toimintaa kuuluvat myös saattohartaus, kesäillan hartaudet ja muut sovitut hartaudet. Kirkollistoimituksissa ja jumalanpalveluselämässä hengellinen musiikki on vahvasti mukana. Kirkollisista toimituksista tärkeimmät ovat kaste, avioliittoon vihkiminen ja

hautaan siunaaminen. Kyyjärven seurakunnalla on kaksi perustehtävää: Jumalan rakkauden välittäminen armonvälineiden kautta ja kristillisen lähimmäisenrakkauden toteutumisen edistäminen. (Kyyjärven seurakunta i.a.)

6.1.2 Diakoniatyö ja diakoninen vanhustyö Kyyjärvellä

Diakoniatyön tarkoituksena Kyyjärven seurakunnassa on avun antaminen hengellisessä, henkisessä ja aineellisessa hädässä. Kyyjärven seurakunnassa pääpaino on kotikäynneissä. Diakonissan lisäksi kotikäyntityöhön osallistuvat myös muut seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset. Diakoniatyö järjestää vanhuksille kerhotoimintaa. Retkiä järjestetään muutaman kerran vuodessa ja hartaushetkiä laitoksissa. Diakoniatyö toteuttaa myös yhteysvastuukeräyksen keväisin ja silloin on yhteisvastuujuhlia, arpajaisia ja myyjäisiä. Alueen diakonissa toimii myös lähetys sihteerinä ja diakonissa pitää lähetysasiaa esillä Kyyjärven seurakunnassa yhdessä lähetystyön johtokunnan kanssa. Lähetysten tehtävä on toteuttaa Kristuksen antamaa lähetyskäskyä ja kertoa kolmiyhteisestä Jumalasta eteenpäin. (Kyyjärven seurakunta i.a.)

Kyyjärvellä on yksi diakonissa ja hänen kanssaan diakoniatyötä tekevät myös kirkkoherra. Kanttorin työhön kuuluu myös onnittelukäynnit ikäihmisten kotona. Lisäksi seurakunnassa on vielä lastenohjaaja, joka on tuntityöläinen. Seurakunnassa suntuopalvelut hoidetaan ostopalveluna. Kerran viikossa käy työntekijä viereisestä kunnasta ja hän hoitaa virastoasiat. (Kytölä, henkilökohtainen tiedonanto 22.2 2012.)

Kyyjärvellä toimivat myös diakoniatyön kylätoimikunnat, joiden toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Kylätoimikunnat osallistuvat alueen diakoniatyöhön jakamalla oma kylänsä joulutervehdyksiä. He käyvät myös kuukausittain vanhainkodilla vanhusten luona laulamassa ja tervehtimässä asukkaita. Lisäksi Kyyjärvellä on diakoniatyön johtokunta, joka tekee vapaaehtoistyötä eli hoitaa kahvituksia kirkon tilaisuuksissa, osallistuu yhteysvastuukeräykseen ja muihin erilaisiin tapahtumiin. (Kytölä, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2012.)

Alueen diakonissan asiakkaista valtaosa on vanhuksia. Työssään diakonissa tekee yksilötyötä, ryhmätyötä ja myös yhteistyötä. Diakonissalle kuuluvat myös lähetys sihteerin

tehtävät. Yksilötyötä alueen diakonissa tekee kotikäynneillään ja kohtaamallaan asiakkaita siellä. Kotikäyntejä diakonissa tekee aina kun pyydetään. Diakonissa voi käydä vierailulla, vaikkei tapaamista olekaan sovittu etukäteen, katsomassa vain mitä kuuluu. Kyyjärvellä asiakkaat eivät käy diakonissan luona ja siitä syystä hän onkin todennut vastaanottoajat tarpeettomiksi. Eniten kotikäyntityötä tehdään vanhuksille, jotka eivät käy juuri missään joko omasta halustaan tai sairautensa takia. Alueen diakonissa näkee kotikäynnit sekä etsivän työn tärkeänä alueellaan. (Kytölä, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2012.)

Yksilötyössä Kyyjärvellä tehdään ns. syntymäpäiväkäyntejä vanhuksille heidän täyttössään 60-, 80-, 90- vuotta. Yli 90-vuotiaiden vanhusten luona käydään vuosittain ja 50-70-, ja 75 vuotta täyttävälle pidetään yhteiset syntymäpäiväjuhlat. Syntymäpäiväkäynnit jaetaan kirkkoherran, kanttorin ja diakonissan kesken. Ryhmätyö Kyyjärvellä toteutuu erilaisissa ryhmissä, retkillä ja tapahtumissa. Säännöllisesti kokoontuvia ryhmiä Kyyjärvellä olivat (2011):

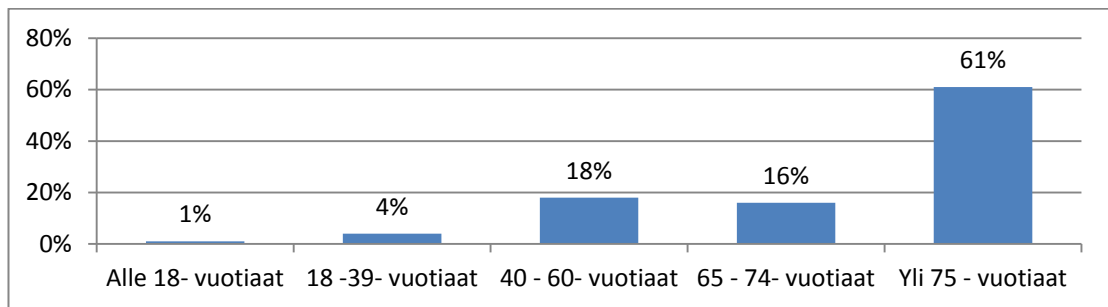
- Seurakuntakerho eläkeläisille joka toinen viikko
- Perhekerho kerran viikossa
- Omaishoitajien päiväkahvit kerran kuukaudessa
- Mielenterveyskuntoutujien hengellinen keskustelupiiri kerran kuukaudessa
- Rovastikunnalliset leiri- ja kirkkopäivät

Säännöllisten ryhmien lisäksi olivat myös vierailut toisten kylien seurakunnassa, yhteisvastuukeräys, kevätlaulajaiset, sataman kynttilähartaus ja joulumyyjäiset. Uusia toimintamuotoja v. 2011 olivat mielenterveysleiri ja yksinäisten miesten joulujuhla. (Kytölä, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2012.)

Kirkkoherra käy syntymäpäiväkäyntien lisäksi antamassa myös ehtoollisen kotona. Lisäksi hän käy surukäynneillä, kun perheessä on sattunut kuolemantapaus. Tyypillistä Kyyjärvellä on, että pappi tekee kotikäyntejä pyydettyä, mutta myös pyytämättä. Kyyjärvellä papin työsarka on laaja, sillä jumalanpalveluselämän lisäksi hän osallistuu ihmisten arkeen juuri diakoniatyön puitteissa. Kyyjärvellä on ollut sama kirkkoherra jo 28 vuotta ja pitkästä työurasta samalla alueella on ollut hyötyä ajatellen kylän asukkaiden tarpeita. Kirkkoherra kuvailee seurakuntaansa varsin vireäksi ja erilaisia tapahtumia

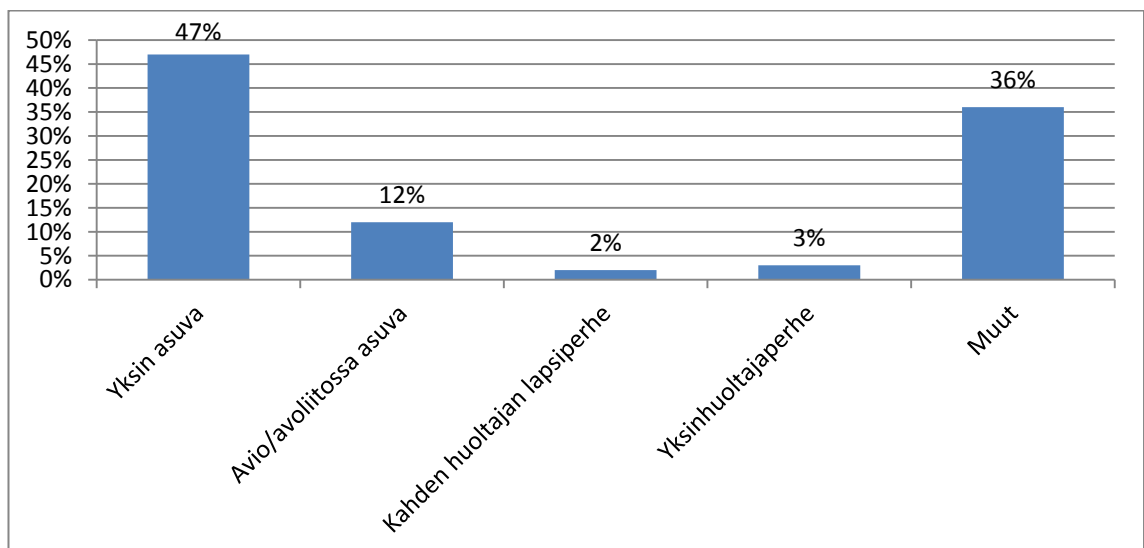
järjestetään. Kyyjärven seurakunnalla ovat ominaista fyysinen, taloudellinen ja psyykinen auttaminen seurakuntalaisten keskuudessa. Auttaminen ilmenee konkreettisesti siinä, että kriisin sattuessa seurakuntalaiset auttavat konkreettisesti toisiaan. Seurakunnalle on ominaista myös esirukous heidän puolesta, joilla on vaikeaa. (Vallivaara 2012, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2011.)

Seuraavaksi esitän Kyyjärvellä tapahtuvaa diakoniatyötä kuvioiden avulla. Suurin joukko diakoniatyön asiakkaista on ikäihmisiä (kuvio 2).

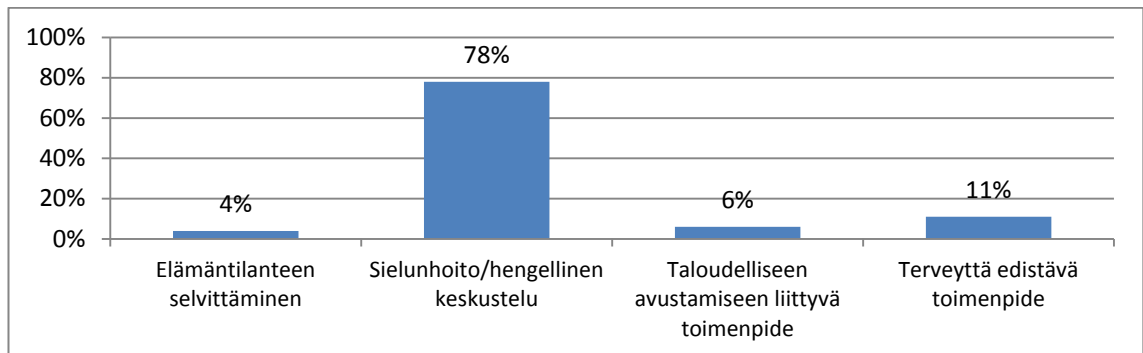
KUVIO 2. Asiakaskontaktit ikäryhmittäin 2011 (n=374)(Suomen evankelisluterilainen kirkko2011).

Suurin osa asiakkaista on yksin asuvia (kuvio 3). Myös tutkimuksessa mukana olleet ikäihmiset olivat leskiksi jääneitä.

KUVIO 3. Asiakkaan perhetilanne 2011 (n=374)(Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011).

KUVIO 4. Taloudellinen auttaminen on aika vähäistä, mutta sielunhoito ja hengellinen keskustelu yleistä

KUVIO 4. Asiakaskontaktien toimenpiteet 2011 (N=374)(Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011).

Edellä on kuvioiden avulla tuotu esiin sitä, millainen on tyypillisin diakoniatyön asiakas. Myös tutkimuksessa mukana olleet haastateltavat olivat iäkkäitä, yksinäisiä ja hengellisyys oli heille tärkeää. Vuonna 2011 päätavoitteet ja painopistealueet Kyyjärvellä olivat kotikäynnit vanhusten luona ja laitoksissa, mielenterveystyö, asiakkaan tukeminen surussa ja omaishoitajien tukeminen (Kytölä 2012, henkilökohtainen tiedonanto.)

6.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni oli laadullinen tutkimus ja käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Kohderyhmänä olivat Kyyjärvellä asuvat 68–98-vuotiaat vanhukset, joista käytän nimitystä ikäihmiset. Tutkimukseeni otin mukaan viisi ikäihmistä.

Kaikki haastateltavani olivat leskiksi jääneitä ja asuivat kotonaan. Jokaisella heistä oli lapsia. Kolmella haastateltavalla lapset asuivat kauempana ja kahdella haastateltavalla osa lapsista asui lähellä. Haastateltavista neljä oli kotoisin Kyyjärveltä ja yksi oli muuttanut Kyyjärvelle 30 vuotta sitten. Kaksi haastateltavista asui samassa taloudessa. Lisäksi jokainen heistä tunsu alueen diakonissan melko hyvin ja oli ollut hänen kanssaan tekemisissä. Myös kirkkoherra oli heille kaikille tuttu.

Koska halusin saada selville ikäihmisten omia ajatuksia, niin valitsin haastateltavia, jotka osaavat kertoa itsestään. Haastattelussa saadaan tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelussa on myös mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä ja haastattelija voi vielä tarkentaa saatuja vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Teemahaastattelussa myös aihepiiri on kaikille sama (Hurme & Hirsjärvi 2000, 48). Haastattelu tuntui luontevalla vaihtoehdolla, sillä halusin keskustella kasvotusten ihmisten kanssa heidän asioistaan. Haastattelujen lisäksi olin myös diakonissan mukana seurakuntakerhossa kaksi kertaa. Seurakuntakerhosta löysin haastateltavia mukaan tutkimukseeni, mutta sain myös mahdollisuuden tutustua kerhon toimintaan. Käytin yksilöhaastattelua ja haastattelulomakkeisiin olin laatinut viisi pääkysymystä, jotka toimivat siis kysymysruntonani. Pääkysymyksien lisäksi olin laatinut myös apukysymyksiä. (LIITE 1).

Sanelimen käyttö antaa mahdollisuuden luontevaan kanssakäymiseen haastateltavan kanssa, jolloin saa rauhassa keskittyä haasteltavien vastauksiin ilman kynää ja paperia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 92). Käytinkin sanelinta ja ennen haastatteluja kerroin sanelimesta ja testasin sen toimivuuden. Istumajärjestys on keskeinen haastattelun onnistumisen kannalta. Parasta on istua vastakkain ja palautteen antamisen kannalta haasteltavan ja haastattelijan on hyvä nähdä toistensa ilmeet (Hirsjärvi & Hurme 2000, 91.)

Haastattelut tehtiin keittiön pöydän ääressä ja kaikissa tapauksissa haasteltava itse ehdotti kyseistä paikkaa. Haastattelun kesto vaihteli puolesta tunnista tuntiin. Haastattelussa on hyvä varautua siihen, että toiset ovat puheliaampia ja toiset hiljaisempia. (Hirsjärvi ym. 2009, 211). Yhdellä haastateltavistani olikin ollut migreenikohtaus ja haastattelin häntä melko ripeästi. Ehdotin tapaamisen siirtämistä, mutta hän halusi vastata kysymyksiini. Haastattelujen päätyttyä haasteltavalla oli mahdollisuus kuunnella oma haastattelunsa nauhalta, mikäli hän itse niin halusi. Haastattelujen jälkeen litteroin tekstit sanatarkasti. Litteroinnin jälkeen aloin analysoida aineistoa kesäkuussa 2012.

6.3 Aineiston analyysi

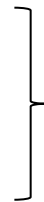
Kun halutaan saada tutkittavasta ilmiöstä tietoa tiivistetyssä muodossa, niin sisällönanalyysi sopii hyvin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Aineiston analyysinä käytin sisällön-

analyysia, sillä halusin saada tutkittavasta ilmiöstä tietoa tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysi on pyrkimystä kuvata sanallisesti aineiston sisältöä. Laadullista aineistoa analysoitaessa sisällönanalyysin keinoin, aineiston informaatioarvoa pyritään lisäämään. Hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan yhtenäistä ja selkeää tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106–108.) Teemoittelussa on mahdollista nostaa esiin niitä teemoja, jotka valaisevat tutkimusongelmaa. Näin voidaan verrata tiettyjen teemojen ilmenemistä ja esiintymistä aineistossa.

Aineistosta poimitaan keskeiset aiheet ja käsitellään niitä (Eskola & Suoranta 2001, 178.) Tässäkin tapauksessa aineistosta nousi esiin asioita, mitkä teemoitin eri kategoriioihin. Käytännössä tein analyysin niin, että poimin vastauksista niitä merkityksiä, jotka liittyivät tutkimusongelmaani. Tutkimusongelmaani liittyvät vastaukset erotin toisistaan värikoodein. Haastateltavien vastauksista sainkin rakennettuja teemoja, jotka olivat tutkimukseni tuloksia. Seuraavassa esimerkki siitä, kuinka analyysiiä tein (kuvio 7).

Haastateltavien vastaukset liittyen tutkimuskysymykseen:

yhdessä oleminen, sama elämäntilanne
yhdessä tekeminen, osallisuus,
virkistäytyminen, välittämisen tunne...

YHTEISÖLLISYYDEN
MERKITYS

KUVIO 5. Esimerkkikuvaus aineiston analyysistä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Yhteisöllisyys

Vastauksista nousi esille ryhmätoiminnan merkitys, jolla tässä yhteydessä tarkoitan seurakuntakerhoa, missä kerholaiset tapaavat toisiaan joka toinen viikko. Ryhmätoimintaan kuuluvat myös erilaiset retket.

Seurakuntakerhossa tuli esiin yhteisöllisyyden merkitys kolmella haasteltavalla, jotka kävivät kerhossa säännöllisesti. Kerhossa on mukava tavata toisia ja ohjelma on mieleinen. Muiden kerholaisten tapaaminen ja vuorovaikutus nousivat vastauksista esille selvästi siten, että ne aktivoivat käymään kerhossa. Kerhossa oli asioiden jakamisen mahdollisuus, koska ”siellä puhutaan niin monesta asiasta”. Ryhmäläisille oli yhteistä se, että he olivat leskiä ja ikäihmisiä eli he olivat siis samanlaisessa elämäntilanteessa. Kyyjärvellä haastateltavat jakoivat myös ryhmässä yhteisiä kokemuksiaan menneiltä vuosilta. Ryhmässä koettiin myös välittämistä muista. Yksi haastateltava kertoi ilostuneensa saamastaan halauksesta, kun tuli tauon jälkeen taas kerhoon. Eräs haastateltavista kävi myös toisessa X-kerhossa, jota en kuitenkaan mainitse anonymiteetin vuoksi. X-kerhonkin kävijälle kerho oli tärkeä ja ohjelma mieleinen.

Seurakuntakerhossa myös osallisuus esiintyi vastauksissa. Kerhossa saa jokainen esittää halutessaan ”oman jutun” ja kerhoa kuvailtiin ”vapaaksi”. Kerho tuo myös ”piristystä” arjen keskelle. Kerhossa tehdään myös retkiä ja oma mukanaolo suunnittelussa tuntui tärkeälle. Yhdessä mietitään retkikohdetta ja sitä, mitä odotuksia retkelle on. Toiminnan monipuolisuuteen oltiin ihan tyytyväisiä, joskin yksi haastateltavista halusi lisää toimintaa.

Kyllä se meikäläiselle on hyvä..sitä oottaa oikeen sitä kerhopäivää niin pääsöö sitten..minä sanoinkin kerran Riitalle (diakonissa) että minä vaikka konttaan ja se on aika paljon. (H 2)

En minä tiä, mutta tämä on kaikkein semmonen että ku ihminen vanhenee ja on yksin..jos mahdollisuutta niin tämä kerho on tärkeä. (H 2)

Se on niinko jo nuoruudessani tunsin heitä (muita seurakuntakerholaisia) ..niitä oli useamalla kylällä mitä nyt on..mutta vielä ne muistaa ja sen takia on mukava jutella niistä..vanhoista asioista. (H 5)

Retkiä on aika usein, mutta minun mielestä saisi kyllä olla enempi. Se on hirveän mukava käydä tuolla jossain lähikunnissa ja tutustua niiden seurakuntaelämään. (H 5)

Se on mennyt sellaiseksi, että jokainen sanoo sieltä tuota niin mitä nyt ja sitte päätetään ku lähetään jonnekin, että minnekäs päin lähetään. Otetaan tietoja, että miten sinne ja sinne..pääseekö millon..ja kyllä meillä on aina paikka minne mennä. (H 2)

7.2 Hengellisyys ja keskusteluapu

Vastauksissa hengellisyys tuli esille hengellisen hoidon apuvälineiden tai toimintatapojen kautta, joita tässä yhteydessä jumalanpalveluselämän lisäksi ovat keskustelu, virret, rukous, Raamatun lukeminen, hartaushetki, rippi ja ehtoollinen. Jopa 78 % (2011) asiakkaista sai sielunhoitoapua tai oli osallistunut hengelliseen keskusteluun diakoniatyössä Kyyjärvellä, kun sielunhoitoapu muualla maassa on 20 % (Helin ym 2010, 67). Yhdelle haasteltavista pappi kävi antamassa ehtoollisen kotona, luki Raamattua ja rukoili.

Liikuttumista aiheuttivat asiat, jotka liittyivät jumalasuhteeseen, puolison menetykseen, menneisiin tapahtumiin ja kiitollisuuteen omassa elämässä. Hengellisistä asioista keskustelua oli käynyt diakonissan tai papin kanssa neljä haastateltavaa. Keskustelut olivat antaneet tukea vaikeissa elämäntilanteissa, vastauksia hengellisiin kysymyksiin ja konkreettisia neuvoja. Haastateltavat kertoivat saaneensa vastauksia niihin hengellisiin asioihin, mitkä askarruttavat mieltä, mutta keskustelujen sisältöä haastateltavat eivät eritelleet tarkemmin. Yksi haastateltavista suunnitteli keskustelewansa papin kanssa ripittäytymisestä yleisellä tasolla ja eräs haastateltava oli jutellut unien merkityksestä elämässä.

Kaksi haastateltavaa totesi tehneensä surutyötä yksin puolison kuoltua, eikä ollut kokenut tarvetta käsitellä asiaa diakoniatyöntekijän kanssa. Yhdelle haasteltavista diakoniatyöntekijän rooli surutyössä oli ollut merkittävä: diakonissa vei ”mukaan seurakunnan retkiin ja toimintaan” ja tuki surutyössä.

ja varsinkin tää diakonityö..siinä voi kertoa jos on ongelmia ja saa ohjausta sitten. (H 5)

meijän pappi ku se joskus pyörähtää niin pitkän aikaa on hyvä mieli. Myö keskustellaan mukavia asioita..ja keskustellaan hyvistä asioista..niin tulee hyvä mieli. (H 4)

jos meet kysymään jotakin tärkeitä asioita niin sieltä saa selvyuden. Se on hirveen hyvä asia ku saa tietää sitte onko väärässä vai..(H 2)

No en mä diakonissalle oikeen näitä arkisia juttujan vie..että kyllä se on sitten paremmin semmosta hengellistä mitä hänen kanssaan puhutaan. (H1)

7.3 Kirkon ja seurakuntayhteyden merkitys

Maaseudulla kirkolla on merkittävä rooli asukkaille ja haastatteluissa se tulikin ilmi vastauksissa. Kuvaelma maaseudun kirkosta ja näkyvyydestä konkretisoitui haastateltavien vastauksissa. Kirkko ilahdutti olemassaolollaan ja toi hyvän mielen. Kirkko sijaitsi myös riittävän lähellä ja oli ”kiva, kun kirkko näkyy.”

Kirkko tuntui myös ”sellaiselta paikalta, minne on hyvä mennä”. Kirkossa viehättivät papin saarnat, virret ja kiitokset, välisoitot ja ihmisten näkeminen. Kirkkokahvitkin saivat kiitosta. Kirkkoon mentiin myös tunnelman vuoksi. Yksi haasteltava kertoi sunnuntain tuntuvan paremmalta, kun sai käydä kirkossa aamulla. Omien sanojensa mukaan jumalanpalveluksessa mukana oleminen antoi hänen elämäänsä sisältöä. Aina ei kirkkoon päässyt ja ainakin kaksi haastateltavaa kuunteli jumalanpalvelusta radiosta.

Seurakunta merkitsee ihan kaikkea..ja se on tuossa lähellä. Kyllä se (kirkko) on hyvä olemassa..ei olisi muuten mitään. (H 1)

Kyllä minä pyrin käymään (kirkossa)..ja sitten toisinaan jään tosiaan pois että kuunnellaan (jumalanpalvelusta) kotona. (H 3)

No kyllä se tuo kirkon menot esimerkiksi. papin saarnat on hyvät kuunnella ja..kun tuo se kirkon meno on sellanen kiva.. että siinä on ne laulut ja on virret ja on ne kiitokset ja välisoitot ja semmoset. Sit siellä näkee ihmisiä, ei tosin paljoa mutta.. näkee kuitenkin ja sitten on mukava kun on kirkkokahvit päälle ja..(H 1)

Joillekin seurakunta merkitsi ”ihan kaikkea” ja elämä ilman seurakuntaa koettiin ”tyhjäksi” ja ”köyhäksi” useimmissa vastauksissa. Yhdelle haasteltavista oman seurakunnan siirtymisestä jonnekin muualle tuntui ”kauhealta ajatukselta”. Seurakunnan toimintaa oli helppo mennä ja siellä tavattiin tuttuja. Seurakuntaa kuvattiin myös rakkaaksi. Jokaiselle haastateltavalla seurakunta oli ollut tuttu jo nuoruudesta tavalla tai toisella: vastauksissa mainittiin kirkossa käyminen ja kirkon ”puuhissa” mukana oleminen, kuorotoiminta, partio, erilaiset seurakunnan tapahtumat ja vapaaehtoistyö. Tällä hetkellä kukaan ei enää ollut vapaaehtoisena seurakunnan toiminnassa. Menneistä ajoista kuitenkin kerrottiin mieluusti ja muisteltiin lämmöllä, kun oli ”keitelty kahvia”, oltu ”hirveesti työn touhussa” ja ”kuljettu paljon seurakunnan mukana”.

Sinne on niin mahdollisimman hyvä mennä silloin kun on asioita, sellaisia asioita..se on hirveä paikka jos se jonnekin muualle lähtis seurakunnan asiat, ettei ne ois Kyyjärvellä. (H 2)

no..seurakunta ku siihen on..seurakunta merkitsee niinku kaikkea. Jotenkin minulle seurakunta on aina ollut rakas. (H 3)

Olin joo (seurakunnan toiminnassa), partiossa olin ja semmosessa..sitten X asuessa oli kaikkea seurakunnan tapahtumia..niinkö lentopallossa ja silleen. (H 5)

7.4 Kotikäyntityö

Kotikäyntityö nousi esille myös jokaisen haastateltavan vastauksessa. Usein diakonissaa oli tavattu ensimmäisen kerran kotikäynnin yhteydessä, joskin yksi haastateltavista oli tavannut diakonissan ensimmäistä kertaa seurakuntakerhossa. Kotikäyntien syiksi aiheistosta nousivat muutto paikkakunnalle ja uuteen ympäristöön, puolison kuolema ja syntymäpäiväkäynnit. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä mainita, että Kyyjärvellä käydään ikäihmisen kotona kysymässä kuulumisia muutenkin.

Kotikäyntityö sai haasteltavilta hyvän vastaanoton. Diakonissa on usein mieluinen vieras ja ”oli aina riemu kun hän tuli”. Diakonissan käynnit antoivat turvaa haastateltaville ja tunteen siitä, että heistä huolehditaan. Alueen diakonissaa kuvaili yksi haastateltava ”organisaattoriksi”, joka järjestee asioita. Kotikäyntityötä tehtiin syntymäpäiväkäyn-

neillä myös. Lisäksi käytiin viemässä joulutervehdys kotiin. Lähes joka vastauksessa tuli esille se, että kotiin tullaan pyytämättäkin ja diakonissan vierailua pidettiin luontevana. Kaksi haastateltavaa kertoi diakonissan käyntien harventuneen, kun puolison kuolemasta oli kulunut enemmän aikaa. Kotikäyntityötä vastausten perusteella tekee diakonissan lisäksi myös pappi. Neljän haastateltavaa mainitsi papin käyneen kotonaan. Kotikäynneillään pappi oli antanut ehtoollisen, auttanut käytännön asioissa ja keskustellut. Kaksi haastateltavaa toivoi papin käyvän useammin. Papin vierailu oli myös mieleinen ja hänen kanssaan jutellessa ainakin yhdelle haastateltavalle tuli hyvä mieli.

Kysyttäessä, miten kotikäyntityötä konkreettisesti tehdään, sain haasteltavilta seuraavanlaisia vastauksia:

Joo, me käyään seurakuntakerhossa. On hän (diakonissa) joskus käynyt täälläkin..sanotaan kolme neljä kertaa tän neljän vuoden sisällä. Kyllä hän käy kun on tarpeen..niin hän tulee, kyllä ei tartte pyytääkään ku hän tulee. (haastateltava 1)

No..en minä oo laskenu ku Riitta (diakonissa) käy millonka sattuu.. säännöllisesti tupsahtaa millon sattuu. (haastateltava 3)

No..se lähti siitä se..Riitan kans yhteistyö.. ku tosiaan mulle sattui tämmönen tradegia..ku mun puoliso kuoli. Riitta otti sitten yhteyttä ja rupes tavallaan sitä surutyötä sitten tekemään aika tiiviisti. Ja sitten vei kaikkiin tommosiin seurakunnan retkiin ja tapahtumiin. (haastateltava 5)

Kyllä se seurakunta vähän niinku semmonen instanssi on, että se tavallaan yhdistää ihmisiä..ja huomaa yksilöitä, niinkö välitetään ihmisestä.
(haastateltava 5)

Kolme haastateltavaa oli kääntynyt diakonissan puoleen ihan käytännön asioissa. Kahden haastateltavan mielestä diakonissa ”tarttui toimeen” ja auttoi, kun haastateltava ei itse selvinnyt (siivoaminen, puiden kantaminen). Käytännön apua saatiin myös tukiverkoston etsimisessä ja oltiin tukena elämäntilanteen muuttuessa (puolison kuolema). Yksi haastateltava ei tarvinnut apua käytännön asioissa omien sanojensa mukaan. Yksi haastateltavista ei vienyt arkisia asioitaan diakonissalle tiedoksi, vaan keskusteli ennemmin hengellisistä asioista. Kaksi haastateltavaa oli aikeissa selvittää diakonissalta apua kodinhoidollisissa tehtävissä, sillä talon siivoaminen kävi voimille.

yhen kerran se (diakonissa) pesi nämä lattiat ku minä sanoin että nyt

on niin selkä kippee että tästä ei tuu mittään. Se pyyhki lattiat. joskus on puita kantanu.. (haasteltava 3)

kirkkoherra kävi kanssa tollon alkuaikoina (puolison kuoleman jälkeen) muutaman kerran oikeen ja opasti käytännön asioissa. (haastateltava 5)

Vastauksista nousivat esille teemat yhteisöllisyys, hengellisyys, kirkko & seurakuntayhteys- sekä kotikäyntityö. Teemat syntyivät haastateltavien vastauksista ja kuvasivat diakoniatyön merkitystä. Keskenään samoja vastauksia esiintyi eri teemojen yhteydessä ja diakoniatyön merkitys näyttäytyi siten monisäikeisesti. Osan vastauksista voidaan katsoa kuuluvan perusseurakuntatyöhön, mutta silti vastauksilla on diakoninenkin tehtävä. Seuraavassa kuviossa nähdään, kuinka monia asioita teemat sisältävät. Vastaukset on lueteltu teemojen yhteyteen (kuvio 6).

KUVIO 6. Kyyjärven diakoniatyön merkitykset ikäihmisille teemoittain 2012.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää diakoniatyön merkitystä ikäihmisille Kyyjärvellä. Tarkoituksena oli muodostaa haastateltavien vastauksista teemoja, mitkä kertovat merkityksestä. Vastausten perusteella yhteisöllisyys, kotikäynti, hengellisyys yhdessä kirkon ja seurakuntayhteyden kanssa ovat merkityksellisiä diakoniatyössä Kyyjärvellä. Teemat esiintyivät monipuolisesti siten, että eri teemojen alle tuli vastauksissa samoja asioita.

Yhteisöllisyyden merkitys toteutuu ryhmissä ja erilaisilla retkillä. Yhteisöllisyydessä tärkeitä ovat lähimmäisenrakkaus ja koettu hyväksyntä (Thitz 2006, 1). Haastateltavien vastauksista ilmeni se, että he kokivat olevansa tärkeitä muille ja että heistä välitettiin. Myös yhteiset elämäkokemukset ja samankaltainen elämäntilanne saivat heidät tuntemaan yhteenkuuluvuutta keskenään. Seurakuntakerhoon kuuluivat säännölliset retket ja niihin osallistuttiin mahdollisuuksien mukaan. Voidaan todeta, että seurakuntakerhon merkityksessä korostuivat muiden tapaaminen ja kuulumisien vaihtaminen. Seurakuntakerho on myös hyvä vaihtoehto yksinäisyyden tunteelle. Seurakuntakerholaiset saivat myös osallistua kerhon toimintaan esittämällä toiveitaan ja ideoitaan. Seurakuntakerhosta kerrottiin lämpimään sävyyn ja se nähtiin tärkeänä. Vanhustyön strategia painottaa myös vertaisryhmien- ja pienryhmien merkitystä (ks. sivu 18). Yhteisöllisyydessä Kyyjärvellä ilmeni myös hengellisyys siten, että kaikille haastateltaville hengellisyys on luonteva osa elämää. Seurakuntakerhossa myös mielekäs tekeminen oli tärkeää ja toi vaihtelua päivään.

Tutkimuksissa (Grönlund & Hiilamo) kerrotaan kotikäyntityön vähenemisestä diakoniatyössä. Toisaalta taas kotikäyntityötä tehdään maalla paljon johtuen väestön ikääntymisestä (Häkkinen 2003, 51). Kotikäyntityön vähenemisestä ollaan huolissaan tänä päivänä paljon ja se mainitaan myös kirkon strategioissa. Kotikäyntityöstä puhutaan myös julkisesti paljon ja nimenomaan siitä, miten sitä ei saisi missään nimessä työmuotona unohtaa. Vanhustyön strategiassa kotikäyntityön lisääminen on yksi keskeinen tavoite

tulevaisuudelle. Myös diakoniatyöntekijät ja ikäihmiset toivovat kotikäyntityön lisäämistä tulevaisuudessa kirkon vanhustyössä (Kirkkohallitus 2009). Nähtäväksi jää, onko kotikäyntityön lisääminen mahdollista, mutta paineita siihen suuntaan on.

Kyyjärvellä kotikäyntityötä tehdään paljon ja Kyyjärvi on kotikäyntityön kannalta katsottuna hyvässä asemassa. Kotikäyntityö ei ainakaan ole vähentynyt Kyyjärvellä: alueen toimistokäynnit on lopetettu, koska ne olivat olleet tarpeettomia. Kyyjärvellä kotikäyntityöhön on siirrytty kentällä olevan tilanteen mukaan. Voidaan sanoa, että diakoniatyö alueella on reagoinut haasteisiin ja vastannut niihin hyvin.

Vastausten perusteella diakonissan käynnit kotona tuntuvat luontevilta. Kotikäyntityö on monipuolista siten, että siihen liittyy hengellistä keskustelua ja sielunhoitoa, mutta myös käytännön apua. Diakonissa kävi kodeissa, vaikkei käyntiä oltu etukäteen sovittuun ja yhden haasteltavan vastaus ”tupsahtamisesta paikalle” tuntui hyvin konkreettiselta. Jokainen haasteltava suhtautui myönteisesti kotona käymiseen. Kotikäynti oli tehty myös sopivalla hetkellä, puolison kuoltua tai muuton yhteydessä, jolloin apu varmasti oli tarpeen.

Kyyjärvellä kotikäyntityö vaikutti olevan poikkeuksellista siten, että alueen diakonissa saattoi auttaa siivouksessa tai muissa talon töissä. Näyttää siltä, että Kyyjärvellä diakonissa auttaa ikäihmisiä myös niissä asioissa, mitkä kuuluisivat ehkä jollekin muulle taholle. Kysyttäessä mahdollisia toiveita alueen diakoniatyölle, esiin nousivat esimerkiksi siivous- ja kaupassakäyntiapu. Vastauksissa ilmeni jonkin verran epätietoisuutta siis sen suhteen, mitä diakoniatyöhön varsinaisesti kuuluu ja mitä siihen ei kuulu. Kirkon vanhustyön strategian mukaan yhteistyötä ja verkostoitumista seurakunnan ja muiden tahojen kesken pitäisi tehostaa. Tiedottamisen tehostaminen näiden tahojen välillä tuntui myös Kyyjärvellä aiheellisesta tutkimuksesta nousseen aineiston perusteella. Parissa vastauksessa nimittäin diakoniatyö ja kodinhoidollinen työ sekoittuvat keskenään. Vaikutti siltä, että haastateltavat eivät tienneet mahdollisuudestaan saada kunnallista apua tai sitten he halusivat mieluummin ottaa asian puheeksi alueen diakonissan kanssa. Toisaalta taas, diakonissa oli pyyteettömästi auttanut haastateltavaa, kun apu oli ollut tarpeen (esimerkiksi siivous) ja haastateltavat olivat ehkä tottuneet siihen, että diakonissa auttaa kaikissa mahdollisissa askareissa.

Haastatteluista tuli tavalla tai toisella ilmi se tosiasia, ettei alueen diakonissan toimenkuvaa ole rajattu, vaan apua annettiin silloin kun tarvittiin. Toisaalta, juuri ihmisten keskuuteen meneminen ja konkreettinen apu ovat tyypillistä diakoniatyötä: ollaan rinnalla kulkijoita ja autetaan. Miten se sitten vaikuttaa pidemmällä ajanjaksolla diakoniatyöntekijän omaan jaksamiseen ja voidaanko joka paikassa toimia samalla tavalla? Tietenkin voidaan myös kysyä, että eikö puiden kantaminen juuri ole diakoniaa? Kanneetaan puita lähimmäiselle, joka ei itse siihen sairautensa vuoksi pysty. Lähimmäisenrakkaus toteutuu siis hyvin konkreettisesti.

Kirkossa käyminen oli useammalle haastateltavalla tärkeä jumalapaalveluksen mukanaan tuoman tunnelman vuoksi. Kirkossa oli mukava tavata myös muita seurakuntalaisia. Kirkon sijainti keskellä kylää oli myös tärkeää ja sillä oli haastateltaville merkitystä rakennuksena. Toiminnasta puhuessaan haastateltavat käyttivät sanaa kirkko tai seurakunta ja kirkolla oli siis merkitystä muutoinkin, ei vain rakennuksena.

Seurakuntaa ja seurakunnan työntekijöitä arvostettiin ja heillä todettiin olevan työtä paljon. Arvostus tuli esille myös siinä, että heidän puoleensa käännyttiin vaikeissa asioissa ja luotettiin avun saantiin. Vastausten perusteella diakoniatyö oli monisäikeistä siten, että esimerkiksi sielunhoidollisissa keskusteluissa juteltiin myös käytännön asioista. Asiakaskontaktien toimenpiteet menivät siis ikään kuin päällekkäin tilanteen vaatimalla tavalla. Kirkon ja seurakunnan merkitys olivat limittäin hengellisyyden kanssa.

Hengellisyys oli kaikille vastaajille olennainen osa ja vaikutti varmasti osaltaan siihen, että alueen diakoniatyö nähtiin positiivisessa valossa. Usko ja luottamus esiintyivät haastateltavien vastauksissa: luottamus Jumalaan ja turvallisuuden tunne olivat vahvoja, vaikka elämässä oli ollut koviakin menetyksiä (puolison kuolema). Usko ja luottamus Jumalaan tulivat esiin myös vastauksessa. Kuolemaa ei pelätty, eikä pelätty myös tätäkään päivää. Uskottiin, että Jumala pitää huolen. Voidaankin todeta, että tässä yhteydessä oma hengellisyys oli haastateltaville eheyttävää: haastateltavat tuntuivat olevan varsin tyytyväisiä kirkon toimintaan, mutta myös omaan elämäänsä. Omaan kohtaloon oli tyydytty, joskin se saattoi vielä tuntua surulliselta. Aiempi toiminta seurakunnassa oli tehnyt siitä tutun sillä tavalla, että seurakunta tuntui nytkin tutulta ja turvalliselta paikalta.

Opinnäytetyön tulokset antoivat positiivisemman kuvan ikäihmisten asemasta kuin mitä julkinen keskustelu antaa. Tutkimuksen haastateltavat eivät juuri valittaneet yksinäisyyttään ja sitä, että heidät olisi unohdettu. Voidaan sanoa, ettei kukaan haasteltavistani ollut aivan yksin, sillä haastateltavista suurin osa pääsi lisäksi liikkumaan kodin ulkopuolella korkeasta iästään huolimatta. Yksi haastateltavistani pääsi huonosti liikkumaan kodin ulkopuolelle korkean ikänsä vuoksi. Omien sanojensa mukaan hän ei silti tuntenut itseään yksinäiseksi, sillä hänen luonaan kävi vieraita.

Tutkimuksen mukaan diakoninen vanhustyö alueella on tärkeää ja sitä arvostetaan. Hengellisyys diakoniatyössä koettiin hyvänä ja jopa tarpeellisena. Oma seurakunta vaikutti olevan haastateltaville sillä tavalla kotoinen, että sen toimintaan oli helppo mennä. Mielestäni haastateltavien oma hengellisyys vaikutti vastauksiin siten, että kirkkoon ja sen toimintaan suhtauduttiin myönteisesti. Kirkko nähtiin osana arkea ja se oli ollut haastateltaville tuttu jo lapsesta lähtien. Kirkon katsottiin tuovan elämään sisältöä ja rikkautta. Myös ihmisten välinen tuttuus helpotti kanssakäymistä muiden seurakuntalaisten kanssa. Sekä kirkkoherralla, että diakonissalla on tietoa alueensa asukkaista ja niistä olosuhteista missä ollaan ja voidaan siis päätellä, että sekin helpottaa seurakuntatyötä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyössäni tarkoitukseni oli selvittää diakoniatyön merkitystä ikäihmisille maaseudun pienessä kylässä, Kyyjärvellä. Tutkimuskysymykseni oli mukana koko tutkimuksen ajan ja auttoi työni rajaamisessa. Tutkimuksessani halusin tuoda esille ikäihmisten omia näkemyksiä ja siksi valitsin haastattelututkimuksen. Ennusteet Kyyjärven tulevaisuudelle eivät ole kovinkaan positiiviset (ks. sivu 6–7) ja halusin tietää, miten kirkko vaikuttaa ikäihmisten elämään maaseudulla.

Haastattelututkimuksessa laadullisuuteen voidaan vaikuttaa laatimalla hyvä haastattelu-runko ja tarvittavat lisäkysymykset. Lisäksi ennen haastattelua on syytä huolehtia, että tekninen laitteisto on kunnossa. Haastateltavista ja ympäristöstä voidaan kirjata myös tarpeellista tietoa ylös. Haastattelu on hyvä litteroida melko pian haastattelun jälkeen. Litterointitapa on hyvä säilyttää samanlaisena koko litteroinnin ajan. (Hirsjärvi & Hur-

me 2000, 184 -185.) Haastattelurunkoni oli melko selkeä, sisältäen tarkentavia lisäksymyksiä (LIITE 1). Haastattelukysymykset luetutin etukäteen työni ohjaajalle, opiskelijakaverilleni, työni opponentille ja vanhuspuolen johtajalle. Teknisen laitteen toimivuuden testasin joka kerta yhdessä haastateltavan kanssa ennen haastattelua. Haasteltavien anonymiteetin vuoksi poistin aineistosta sellaiset kohdat, joista heidät olisi voinut tunnistaa. Myös liian arkaluontoiset asiat deletoitiin haastateltavan pyynnöstä. Kun haastatteluvastauksissa ei ilmene enää mitään uutta tietoa, niin aineisto on saavuttanut saturaaation. Kun aineisto saavuttaa saturaaation, niin sitä on silloin riittävästi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 60.) Työssäni haasteltavien vastauksista tulikin toistoa ja sain tarpeeksi informaatiota.

Tutkimuksessa validiuksella tarkoitetaan sitä, että valittu tutkimusmenetelmä tutkimusongelmaan on oikea ja menetelmä mittaa juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Haastatteluaineistoa analysoituani totesin, että sain vastauksia tutkimusongelmaani. Mielestäni esille tuli ikäihmisten oma näkemys siitä, mitä alueen diakoniatyö heille merkitsee. Kirkolla on merkitystä haastateltavien elämässä ja hengellisyys on läpäissyt heidän koko elämänkaarensa.

Opinnäytetyö koski ainoastaan Kyyjärvellä asuvia ikäihmisiä ja vain pientä otosta heistä. Suurempaan yleistyksen ei oma tutkimukseni ole riittävän laaja. Mikäli tutkimuksesta haluttaisiin saada laajempi otos, niin silloin kyselytutkimus olisi hyvä vaihtoehto. Toisaalta taas, haastattelu mahdollistaa tarvittavien lisäksymysten esittämisen tai vastauksien tarkennuksen, niin kuin tässäkin tutkimuksessa tehtiin. Kysymysten ja vastausten tarkentaminen onnistui hyvin ja luontevasti, kun oltiin kasvotusten haastateltavan kanssa.

Haastateltaville hengellisyys on tärkeää ja se voi vaikuttaa positiiviin vastauksiin. Yllättävän vähän diakoninen vanhustyö sai kritiikkiä osakseen. Jos toivottiin papin käyntiä useammin, niin vedottiin kuitenkin papin kiireisiin ja siihen, että työtä on varmasti paljon. Haastateltavat olivat myös kaikki leskiä, mutta eivät vaikuttaneet yksinäisiltä ainaakaan omien sanojensa mukaan. Kaikilla oli kuitenkin lapsia, jotka kävivät perheineen heidän luonaan. Lisäksi he pääsivät liikkumaan kodin ulkopuolelle ja asuivat lyhyen matkan päässä palveluista. Heillä oli myös apunaan naapureita, jotka auttoivat tarvittaessa. Mitä diakoniatyö merkitsisi pitkien etäisyyksien takana asuvalla ja todella yksinäi-

selle leskelle? Näyttäytyisikö diakoniatyö yhtä positiivisena tai olisiko se ainoa asia, mikä tuo elämään turvallisuutta?

8.3 Pohdinta

Aloitin opinnäytetyöni joulukuussa 2011 soittamalla yhteistyötahoille, joita olivat Kyyjärven diakonissa ja kirkkoherra. Keskustelimme alustavasti työstäni ja meninkin Kyyjärvelle helmikuussa 2012. Samalla toimitin tarvittavat tutkimusluvut. Haastattelut tein helmi- huhtikuussa ja haastattelujen jälkeen litteroin aineiston. Ennen haastatteluja olin tutustunut aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin.

Litteroinnin jälkeen luin aineiston läpi useampaan kertaan ja tein tarvittavia muistiinpanoja. Aineistosta nousikin esiin niitä asioita, jotka olivat vastauksia tutkimuskysymykseeni. Jäljellä oli analyysi ja työstäminen eteenpäin. Työstäminen jatkui pitkälle syksyyn. Prosessi ei suinkaan edennyt järjestelmällisesti eteenpäin, vaan teorioihin piti palata välillä. Tutkimuskysymys oli hyvää pitää mielessä, jotta pysyisin aiheessa.

Opinnäyteprosessini eteni aikataulun mukaan, mutta opinnäytetyön loppuvaiheessa tarkistamiseen ja korjauksiin meni enemmän aikaa, mitä olin suunnitellut. Olin myös ajatellut olevani opintovapaalla syksyn 2012, mutta ottaessani vastaan mielekkään työtarjouksen ajanpuute meinasani yllättää.

Opinnäytetyö antoi mahdollisuuden tutustua paikalliseen seurakuntaelämään maaseudulla. Tutkimus oli sillä tavalla mielenkiintoinen ja ajankohtainen, että siitä puhutaan aiheena paljon tänä päivänä. Ikäihmisten asema mietityttää ja ollaan sen tosiasian edessä, että väestö ikääntyy ja siihen pitää reagoida. Tutkiessani strategioita, kuunnellessani haasteltavia ja Kyyjärven kirkkoherraa ja diakonissaa, oli huojentavaa huomata, että diakonityön merkitystä ikäihmisille pidetään tärkeänä. Yhä edelleen halutaan pitää kiinni siitä alkuseurakunnan ajatuksesta, että apua pyritään viemään heille, joita muu apu ei tavoita.

Itse koen, että rajaa diakonisen vanhustyön ja peruseurakuntatyön välille on aika hankalaa tehdä. Diakoninen vanhustyö myös verhoutuu peruseurakuntatyön taakse. Kyy-

järvelläkin seurakuntakerho on virkistystä ikäihmisille, mutta varmasti myös yksinäisyyden lievittäjä. Haasteltavani eivät kuuluneet siihen ryhmään, jotka ovat täysin eristyksessä muista ja potevat totaalista yksinäisyyttä. Tiedän kuitenkin, että niitäkin ikäihmisiä on paljon. Olisikin mielenkiintoista tehdä tutkimus heistä, jotka ovat aivan yksin tai jossakin palvelutalossa. Toki jonkin verran tutkimusta heistä on tehtykin. Laitoksissa asuvien on todettu kaipaavan lisää sosiaalisuutta ja seurakuntayhtymän järjestämää toimintaa. Myös syvempää kontaktia seurakunnan työntekijöihin kaivataan ja nyt hengelliset tarpeet tyydyttyvät osittain. (Nieminen 2009.)

Julkinen keskustelu havahduttaa uutisoinnillaan ja seurakunnan työntekijät kertovat avoimesti, mitä kentälle kuuluu. Asioiden esillä pitäminen on hyvä tapa tiedottaa ihmisiä siitä, missä mennään. Diakoniselle vanhustyölle on selvästi tarvetta ja voidaan iloita siitä, että se on huomattu myös kentällä. Tietenkin voidaan kriittisesti pohtia sitä, jäävätkö julkiset keskustelut vain keskusteluiksi vai johtavatko ne oikeasti toimenpiteisiin ikäihmisten hyväksi?

Opinnäyte oli itselleni opettavainen kokemus ja antoi mahdollisuuden tutustua aiheeseen, joka puhututtaa paljon ja on haaste tulevaisuudelle. Työni loppuvaiheessa onnistuin saamaan diakoniatyöntekijän sijaisuuden pienestä kylästä, missä diakoniatyö muistuttaa hyvin paljon Kyyjärveä. Kylän diakonisessa vanhustyössä on myös olemassa pitkälti samoja piirteitä kuin Kyyjärvellä. Työelämän alkutaipaleella koen, että opinnäytetyön avulla sain mahdollisuuden perehtyä teoriassa siihen, mitä diakoninen vanhustyö on ja mitä siihen kuuluu. Sain myös mahdollisuuden kuulla ikäihmisten omia mielipiteitä haastatteleamalla heitä. Omassa työssänikin peilaan niitä asioita, mitä opinnäytetyöprosessi minulle opetti.

Diakoniatyön kenttä on laaja ja niin on diakonisen vanhustyönkin kenttä. Tarvitaan valvotumista ja aitoa kiinnostusta ihmistä kohtaan. Opinnäytetyöstäni jäi päällimmäiseksi ajatus hengellisyyden ja kotikäyntityön merkittävydestä. Kaikki kulminoituu lähimmäisenrakkauteen ja siihen, että Jumalasta on lupa puhua. Hengellisenä työntekijänä on mahdollisuus antaa toivoa ja luoda luottamusta ihmisiin.

LÄHTEET

- Aho, Matti 2009. Hengellisen hoidon välineet. Teoksessa Kirsti Aalto & Raili Gothoni (toim). Ihmisen lähellä. Hengellisyys hoitotyössä. Helsinki: Kirjapaja, 47–65.
- Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Tampere: Diakonia- ammattikorkeakoulu.
- Eskola, Jari & Suoranta Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Grönlund, Henrietta 2007. Diakoniatyö hyvinvointivaltion mittarina. Teoksessa Elina Juntunen, Henrietta Grönlund & Heikki Hiilamo. Viimeisellä luukulla. Helsinki: Kirkkohallitus, 29–50
- Hanhirova, Marjaana & Alto, Kirsti 2009. Ihmisen hengelliset tarpeet. Teoksessa Aalto, Kirsti & Gothoni, Raili (toim.). Ihmisen lähellä. Hengellisyys hoitotyössä. Lahti: Kirjapaja, 9–12.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki; Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Helin, Satu 2002. Palvelujärjestelmä iäkkään ihmisen voimavarojen tukijana. Teoksessa Heikkinen, Eino & Marin, Marjatta (toim.) Vanhuuden voimavarat. Vammala: Tammi, 35–68.
- Hirsjärvi, Sirkka 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Häkkinen, Seppo 2003. Seurakunnat maaseudun tukena. Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2003:3. Kirkko ja maaseutu. Kirkon maaseututyöryhmän puheenvuoro. Viitattu 02.07.2012.
- Juntunen, Elina; Grönlund, Henrietta & Hiilamo, Heikki 2007. Viimeisellä luukulla. Helsinki: Kirkkohallitus
- Jääskeläinen, Ilkka 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemele & Juhani Veikkola (toim). Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 192–232.

- Kauppinen, Juha; Särkiö, Riitta & Hiilamo, Heikki 2010. Seurakunnan luottamushenkilön käsikirja 2010. Porvoo: Edita.
- Keskushallinto 2012. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Diakonia. Viitattu 15.11.2012.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content43AC07>
- Kiiski, Jouko 2009. Sielunhoito. Helsinki: Edita.
- Kirkon ev.lut. kirkon keskushallinto C2003:3. Kirkon maaseutuohjelma – toimenpide-ehdotuksia. Viitattu 13.11.2012.
- Kirkkopalvelut ry 2010. Diakoninen kotikäyntityö – tukea ja rohkaisua vanhusten parissa tehtävään kotikäyntityöhön.
- Koivisto, Sirpa 2012. Käsi kädessä kaupungin kanssa. Henki & elämä 2012 (16), 8-9.
- Kytölä, Riitta 2012. Diakonissa 2012, Kyyjärven seurakunta. Keskustelu.22.2.
- Kytölä, Riitta 2011. Minun diakoniani tänään. Kyyjärven seurakunta. Viitattu 13.03.2012. Tuloste tekijän hallussa.
- Kyyjärven seurakunta. Viitattu 08.06.2012.
http://www.kyyjarvenseurakunta.fi/fi/toiminta/kirkolliset_toimitukset/?id=23#
- Luukkonen, Marja- Leena 2012. Yksinäisen matka on pitkä. Henki & elämä 2012 (14), 8-9.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2004. Elinvoimainen maaseutu – yhteinen vastuumme. Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma. Hyvinkää: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.
- Malkavaara, Mikko 2003. Kirkko maaseudulla. Suomen evankelisluterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2003:3. Viitattu 04.07.2012.
- Marin, Marjatta 2002. Yhteiskunta ja hyvä vanheneminen: lähestymistapoja hyvän vanhenemisen yhteiskunnallisiin ehtoihin. Teoksessa Eino Heikkinen & Marjatta Marin. Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Edita, 89–117.
- Niemelä, Kati 2003. Seurakunnan työntekijöiden näkemyksiä maaseudun ongelmista. Suomen Evankelisluterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2003:3. Viitattu 04.04.2012.
- Nieminen, Virpi 2009. Laitoksessa asuvien vanhusten sosiaaliset ja hengelliset tarpeet Porvoossa. Järvenpää: Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.04.2012.

- http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5555/Nieminen_Virpi.pdf?sequence=1
- Porio, Anja & Porio Ilkka 1995. Kolmas vuodenaika. Elämänlaatu ja ikääntyminen. Helsinki: Kirjapaja.
- Rättyä, Leena 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja. Viitattu 14.02.2012.
- Saari, Juho; Kainulainen, Sakari & Yeung, Anne Birgitta 2005. Altruismi. Antamisen lahja Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Saari, Juho; Yeung, Birgitta 2007. Oikeudenmukaisuus hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Gaudeamus
- Sariola, Yrjö 2008. Lupa vanheta. Hämeenlinna: Päivä.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012a. Kirkon vanhustyön strategia 2015. Viitattu 14.05.2012.
[http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/8D4AC9026A3EE4F7C225770A0023EC64/\\$FILE/kirkonvanhustyonstrategia.pdf](http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/8D4AC9026A3EE4F7C225770A0023EC64/$FILE/kirkonvanhustyonstrategia.pdf)
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012b. Kirkon vanhustyön teesit vanhustyön strategian pohjalta. Viitattu 15.7.2012.
[http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/DF0ABA2ACB69098AC225770A0037182B/\\$FILE/Kirkon_vanhustyon_teesit.pdf](http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/DF0ABA2ACB69098AC225770A0037182B/$FILE/Kirkon_vanhustyon_teesit.pdf)
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012c. Kotikäyntityö. Viitattu 15.9.2012.
<http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content43AC07>
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 201d. Tilastotiedustelu A5. Diakoniatyö. Viitattu 15.03.2012. Tuloste tekijän hallussa.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012e. Välittävä yhteisö- diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus. Viitattu 15.11.2012.
<http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content401510>
- Tilastokeskus 2012. Kyyjärvi. Viitattu 12.11.2012.
<http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/312.html>
- Thitz, Päivi 2006. Yhteisöllisyys diakoniatyössä. Diakonisen tutkimuksen seura ry. Diakonian tutkimus. Viitattu 15.02.2012.
- Tuomi, Jouni; Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turunen, Kari. E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena.

Vallivaara, Olavi 2012. Kirkkoherra. Kyyjärven seurakunta. Keskustelu.22.2.2012.

Valtiovarainministeriö 2012. Elinvoimainen kunta – ja palvelurakenne. Kunnallishallinnon rakenneryhmän selvitys. Viitattu 15.9.2012.

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120206Elinvo/002_Osa_II_Alueellinen_tarkastelu_NETTI.pdf

Yeung, Anne Birgitta 2007. Diakonia ristipaineiden aallokossa. Diakonian työnäky ja suhde hyvinvointivaltioon. Diakonisen tutkimuksen seura ry. Diakonian tutkimus. Viitattu 17.02.2012.

LIITE 1

1. Minkä ikäinen olette?

2. Miten asutte, onko Teillä perhettä?

Oletteko aina asunut täällä? Oletteko yksin vai asutteko jonkun kanssa?

Ketä kuuluu perheeseen, lähi- ihmisiin? Lapset - asuvatko lähellä vai kaukana?

Käyvätkö lapset tervehtimässä, auttavatko? Saatteko apua naapureilta vai kuka

Teitä auttaa, jos tarvitsette apua (esim. kauppasiat). Onko Teillä ystäviä?

3. Miten hakeuduitte diakonissan luokse?

Oletteko aina olleet seurakuntaelämässä mukana? Miksi olette alun perin seurakuntaelämään tullut? Keneltä kuulitte seurakunnasta ja sen toiminnasta? Missä toiminnassa tai miten olette mukana seurakunnan toiminnassa? Miten olette tulleet Riitan luokse?

4. Mitä kotikuntanne diakoniatyö Teille merkitsee?

Mitä seurakunta Teille merkitsee? Miksi olette mukana seurakunnan toiminnassa? Mitä seurakuntaelämä on Teidän elämääne tuonut lisää? Mitä tekisitte jos ette olisi seurakunnan toiminnassa mukana? Mitä apua olette kirkosta saaneet ja millaisessa elämäntilanteessa? Mitä avun pyytäminen/ saaminen on Teistä tuntunut?

5. Onko Teillä joitakin toiveita diakoniatyölle?

Mikä on ollut hyvää ja mikä huonoa? Onko jotain alueen kirkon toiminnassa, mitä voisi vielä parantaa?